

АРТ-ПРОЕКТ

ГОНЧАРНЕ
ДИВО

стор. 12

ФЕСТИВАЛІ

КОЗАЦЬКЕ
СВЯТО

стор. 13

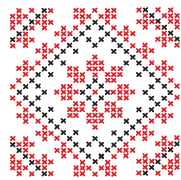
МУЗИКА

МОВОЮ
ЖЕСТІВ

стор. 14

cultua.media

КУЛЬТУРА І ЖИТТЯ

№35 | 1 вересня 2017

загальнодержавна українська газета

ISSN 2519-4429

ВІН ПОСПІШАВ ЖИТИ...

стор. 8

Фото надане родинною митця

ДМИТРО ЧОБІТ

ЧИТАЦЬКІ ВІДГУКИ

СТОР. 2-3

Публікація Дмитра Чобота «Короїди в українській культурі» викликала широкий резонанс серед читачів, особливо – колишніх працівників редакції журналу «Пам'ятки України», членів їхніх сімей, широкого кола краєзнавців, науковців, громадських діячів.

Нижче подаємо короткі витяги з відгуків та висловлені думки добре знамих в Україні діячів і простих людей. Щодо виявлення нових обставин і фактів у цій вкрай негарній історії – то ми їх висвітлюємо в окремих статтях.

Петро Олексійович ТРОНЕВИЧ, краєзнавець, м. Луцьк:

– Ми всі й так пригнічені війною, економічним станом держави, життєвим рівнем простих людей, проблемами повсякденного виживання, корупцією, подіями у Верховній Раді, а тут ще й такі факти. Ми читаємо, обговорюємо. Всі пригломшені. Навіть не віриться, що таке може бути. І з ким? З родиною академіка П. Тронька! Та якби у Києві не було Петра Тимофійовича Тронька, то й на місцях, зокрема й у Луцьку, ніхто б нічого не міг зробити. Маю на увазі українське краєзнавство і збереження культурної спадщини України.

Ми обурені і розгублені: як таке могло статися?

Андріана Федорівна ВЯЛЕЦЬ, заступник генерального директора Національного музею українського народно-декоративного мистецтва, заслужений працівник культури України, музейник із 40-річним стажем:

– Петро Тимофійович Тронько стільки доброго зробив для України, а тут так цинічно поглумилися над світлою пам'яттю про нього, перетворили справу створення музею на джерело особистого збагачення та шахрайства. Але найбільше вражає те, що особа, яка ошукала родичів і поглумилася над святою справою, робить вигляд, ніби нічого не сталось, вона продовжує спокійно працювати, прагне і далі видавати журнал та повчати усіх.

Дуже добре, що газета «Культура і життя» про цю ганебну історію так докладно написала. Подібні публікації вкрай потрібні – вони допомагають не лише українській культурі, а й усьому суспільству очищуватися від нечисті.

Наталія Іванівна БУЛАЄВСЬКА, голова Київської обласної організації Українського товариства охорони пам'яток історії та культури.

– Із А. Сериковим ми знайомі з 1980-их років. Він завжди справляв приємне враження, гарно усміхався, дуже чемно себе поводити. Я навіть подумати про нього нічого лихого не могла, а тут... Як можна людині до такого дійти?

Віктор Іванович АКУЛЕНКО, доктор юридичних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України, багаторічний член редакції журналу «Пам'ятки України» (1980-і та 2014 роки):

– Я дуже добре знаю А. Серикова. Але краще б я його не знав. Скажу коротко – то закономірне сповзання: творче, фахове і як людини. Сповзання до творчого безпліддя та забуття. Це не випадок, а закономірність.

Олександр Іванович НЕЖИВИЙ, багаторічний працівник редакції журналу «Пам'ятки України» (1984–2017), доктор філософії в галузі історії, заслужений журналіст України:

– А. Сериков є досить фаховим редактором, але скоєним він викреслив себе з

ЧИТАЦЬКІ ВІДГУКИ

Читачі запитують: «Яке відношення ці красуні мають до пам'яток України?»

української культури і суспільного життя. Такі вчинки неприйнятні серед людей.

Павло Юхимович ГРИЦЕНКО, доктор філологічних наук, професор, директор Інституту української мови НАН України:

– Ця історія страшна, вона мене приголомшила. Але з цього постає головне запитання: «Що з нами трапилося, що в Україні таке стало можливим?»

Валерій Андрійович СМОЛІЙ, академік НАН України, директор Інституту історії України НАН України:

– Безумовно, що історія з квартирами і майном родини академіка Петра Тимофійовича Тронька є вкрай негарна і заслуговує осуду. Але мені незрозуміло, чому Лариса Петрівна Тронько до такого допустила? І як таке взагалі могло статися?

Роман Ярославич РАТУШНИЙ, генеральний директор ДП «Національне газетно-журнальне видавництво» (2014–2016) (у цей час його заступником із виробничих питань працював громадянин Німеччини А. Сериков, призначений Міністерством культури України):

– Я у А. Серикові цілком розчарувався, і не у зв'язку з публікаціями у «Культурі і житті», а набагато давніше. Він мене не раз запрошував до себе на Кіпр, але я туди не їздив. Для нього головне – гроші. Все зводиться до грошей. Гроші, гроші, гроші.

Ольга Семенівна КОБЕЦЬ, перший заступник редактора журналу «Пам'ятки України» (1989–1991), народний депутат України V скликання:

– У січні 1990 року, саме на Різдво, ми великою творчою групою від журналу «Пам'ятки України» приїхали у село Белелуя Снятинського району Івано-Франківської області. Приїхали ми з Василем (чоловік Ольги Семенівни, – Д. Ч.) і двома дітьми, головний редактор А. Сериков з двома дітьми і дружиною Тетяною, фотокореспондент Сергій Марченко та бандурист Володимир Горбатюк. (Белелуя – то мала батьківщина чоловіка Ольги Семенівни, Василя Андрійовича Марусика, – Д. Ч.). До цього ми сім'ями не зустрічалися. Нас вкрай здивувало те, що дружина А. Серикова Тетяна, діти Катя і Тарас української мови не знали і спілкувалися між со-

бою лише російською та нею зверталися до українських селян.

Наталія Михайлівна ЗУБЕНКО, друга дружина А. Серикова, мешканка міста Обершляйсгайм, що біля Мюнхена:

– Про А. Серикова я б не хотіла нічого чути, бо з ним пов'язані найболючіші сторінки мого життя. То страшна особа, яка здатна на все. Його місце не серед людей, а в тюрмі.

Олександр Данилович БАКУМЕНКО, письменник, голова Українського фонду культури:

– Якщо порівняти те, що написала «Культура і життя», з відомим романом Ільфа та Петрова, то постать Остапа Бендера блідне перед новітнім провідисвітом. Остап Бендер мав 400 способів, як законно заволодіти чужим, але до такого не додумався. Однак відзначу головніше – перед нами яскравий прояв підступної антиукраїнської діяльності. То ганьба для України! Головний редактор загальнодержавного журналу – і таке витворив!

Сергій Анастасійович ГАЛЬЧЕНКО, доктор філологічних наук, заступник директора Інституту літератури НАН України:

– Ми всі знали про А. Серикова як про вкрай негативну особу, але виявляється, що то була лиш невелика частина вершини айсберга, порівняно з тим, що опублікувала «Культура і життя».

Уперше я познайомився із А. Сериковим, коли він ще був студентом. То було наприкінці 1970-их років. Тоді я працював директором Музею літератури. Там же працював відомий письменник Дмитро Михайлович Косарик. Одного разу він привів у музей А. Серикова, а коли той пішов, сказав: «Я знаю, що він до мене приставлений, але що я можу зробити? Каже, що хоче писати книгу «Дмитро Косарик розповідає». То хай пише, у мене тамниць нема».

Студент-старшокурсник А. Сериков приходив до Д. Косарика у музей, додому, їздив у його рідне село Федрівка на Полтавщину. Збирав матеріал про письменника, але книги не написав, у всякому разі – про неї ніхто нічого не чув.

Валентина Михайлівна ІРШЕНКО, виконавчий директор Всеукраїнського фонду відтворення видатних пам'яток історико-архітектурної спадщини імені Олесея Гончара, багатолітній друг родини Троньків:

– Одного разу Петро Тимофійович Тронько дав мені текст, сторінок 60–70, і каже: «Валентино, візьми прочитай і скажи мені свою думку». То був текст А. Серикова про П. Т. Тронька, вже робили рекламу на цю книгу й оголосили збір коштів. Я прочитала і повернула машинопис: «Петре Тимофійовичу, то написано навіть не на рівні студента, а так, доброго старшокласника». Петро Тронько нічого не сказав, а лиш сумно хитнув головою. Очевидно, і він подібно оцінював написане.

Валентина Михайлівна додає, що А. Сериков неодноразово, під різними приводами, намагався провідати академіка П. Т. Тронька у нього вдома, але той завжди йому чемно відмовляв, мабуть, мав підставу остерігатися. Отож А. Сериков за життя Петра Тимофійовича ні у нього в квартирі, ні на дачі так і не побував.

Але матеріали збирав, як на Д. М. Косарика. І результат – такий самісінкий.

Віктор Васильович ВЕЧЕРСЬКИЙ, кандидат архітектури, доцент Київського національного університету культури і мистецтва, головний редактор журналу «Пам'ятки України» (1995–2001):

– Фаховий рівень публікацій журналу «Пам'ятки України» під керівництвом А. Серикова у 2009 і 2016 роках, за невеликим винятком, – дуже низький, тому й читача втрачено. Цілком можливо, що у цьому й полягає первісний задум.

Симпатії до А. Серикова я не відчуваю жодної. Згадую, як він у пориві відвертості хвалився, що виконував якесь важливе спецзавдання у Мюнхені, мало не як Штірліц.

А ось на початку серпня цього року мені зателефонувала журналістка, просила дати інтерв'ю про церкву Спаса на Берестові, на реставрацію якої Фонд сприяння культурі на чолі з Мариною Порошенко виділив 50 мільйонів гривень. У цьому храмі поховано засновника Москви, князя Юрія Довгорукого, наймолодшого сина великого князя київського Володимира Мономаха.

Я запитав, що це за журнал і хто його очолює. Журналістка відповіла: «Анатолій Сериков». В інтерв'ю я відмовив і наголосив, що жодна людина, яка себе поважає, з цією особою не може співпрацювати і мати з нею щось спільне.

Тетяна Володимирівна МЕЛЬНИК, прибиральниця ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»:

– На стіні кабінету головного редактора журналу «Пам'ятки України» А. Серикова картина із зображенням церкви висіла хрестами вниз. Я кілька разів звертала увагу, що то не по-християнськи, хрести мають іти вгору, до неба, а не донизу, до землі. А. Сериков лиш хитро усміхався і говорив, що так потрібно. Я цього ніяк не могла збагнути.

До речі, на картину із зображенням хрестів, обернених донизу, А. Серикову звертали увагу й інші відвідувачі, але результат був один і той же. Картина продовжувала так висіти аж до його виселення з кабінету 25 липня 2017 року.

Ось такі відгуки читачів і такі думки. На захист А. Серикова не став ніхто, навіть члени очолюваної ним редакції.

Почну з мови, адже це – основа нації. Мова – найбільший скарб українців. Є достатньо підстав вважати, що українська мова у її основних елементах: лексичі, синтаксисі і фонетиці існувала вже дві тисячі років тому. І хоча українська мова набагато давніша російської, мовне питання в сучасній Україні є одним з найважливіших, а тому не потребує поспіху, вимагає вираженості й толерантності.

Дмитро ЧОБИТ

Як свідчить колишній заступник редактора журналу «Пам'ятки України» Ольга Кобець у першій сім'ї А. Серикова розмовною мовою була російська, його перша дружина Тетяна та діти Катя і Тарас не знали української мови і нею не могли спілкуватися. У цьому немає нічого дивного – значна кількість київських родин розмовляють російською. Дивує інше.

У березні 2017 року я став свідком того, як головний редактор загальнодержавного журналу «Пам'ятки України: історія та культура», громадянин Німеччини, етнічний росіянин, у сім'ї якого спілкувалися лише російською, Анатолій Сериков у телефонну слухавку пояснював читачу, що він не розуміє російську мову і просив перейти на державну, його абонент запевняв, що української не знає, але має важливу справу до журналу. У відповідь А. Сериков повторював, що російська йому невідома, бо він іноземний громадянин.

Таке слухати було некомфортно: подумалось навіть образити і принижувати людину? А може у неї важлива державна справа, пропозиція? Для чого так поступати та налаштовувати читача негативно проти себе самого? Подібне у редакції журналу траплялося не раз.

Тепер ось думаю, що така поведінка А. Серикова далеко не випадкова – він підступно налаштував читачів проти очолюваного ним же журналу! Навіщо?

ПРО ГРОШІ

Ця ж Ольга Кобець згадувала, що у 1990 році у клубі прикарпатського села Белелуя, з ініціативи місцевого завідуючого клубом Михайла Герліба, провели зустріч з членами редакції журналу «Пам'ятки України». Звичайно, що одним з найголовніших виступаючих був А. Сериков, який бідкався про важкий фінансовий стан видання. Наприкінці зустрічі, як згадує О. Кобець, «пустили шапку по залу – так збирали кошти на папір для журналу».

Гроші на потреби журналу «Пам'ятки України» збирали і в червні 1990 року на величезному здвизі народу під Берестечком. «І збирали чималенько, але ось біда, – пише О. Кобець, – коли розвантажувались уже в редакції – гроші вкрали!»

КОМЕНТАР НА ЧИТАЦЬКІ ВІДГУКИ

Сторінка з журналу «Пам'ятки України: історія та культура» № 10 за 2016 рік. Над Московським кремлем заголовок «Наша історія». Це ж як розуміти: наша українська історія почалася у Москві?

У 1992 році працівник редакції журналу «Пам'ятки України» Василь Марусик на запрошення свого вуйка Матвія поїхав до Канади і там «виконував доручення А. Серикова, – пише О. Кобець, – про збір коштів на журнал... Кошти він привіз...»

Отже, гроші на потреби журналу «Пам'ятки України» збиралися в Україні та за корном. Лише про три таких випадки написала О. Кобець, тобто про ті, які добре знала. Але дуже сумнівно, що то були лише три епізоди.

Гроші завжди забирала А. Сериков, але ніколи не звітував про їх використання.

У зборі добродійних внесків на культурологічні та просвітницькі видання немає нічого дивного і незаконного – така практика існувала та існує в усьому світі. Але там є чудова традиція – публікувати списки жертводавців із зазначенням сум пожертв та звіти про використання цих коштів. Нічого подібного у журналі «Пам'ятки України» під керівництвом А. Серикова я не знайшов.

ПРО ДРУГЕ ОДРУЖЕННЯ

Через Конгрес українських націоналістів, досить легко вдалося розшукати другу дружину А. Серикова Наталію Зубенко. Вона проживає біля Мюнхена у місті Обершляйгайм. На моє прохання, мої знайомі мали з пані Наталією розмову. З огляду на потребу стисло викладу подаю лише знакові епізоди цієї, далеко неромантичної історії.

Великий патріот України, самовідданий український націоналіст, мільйонер Ігор Зубенко, уродженець Східної Словаччини, здійснював фінансову підтримку багатьох культурологічних і по-

літичних українських проєктів, зокрема виставки-бієнале художників з України та діаспори «Імпреза – 89» в Івано-Франківську весною 1989. Цією виставкою, яка не мала прямого відношення до пам'яток та пам'яткоохоронної справи, зацікавився А. Сериков та відрядив заступника редактора Ольгу Кобець для написання репортажу. Головного мецената Ігоря Зубенка КГБ в Україну тоді не допустило. На той час А. Серикову про І. Зубенка вже було відомо, той надавав фінансову підтримку й журналу «Пам'ятки України». Про її деталі А. Сериков інформацію не поширював.

У цьому ж 1989 році Ігор Зубенко помер, а його вдова Наталія Зубенко в травні 1991 році профінансувала експедицію журналу «Пам'ятки України» до Словаччини – вивчати українські пам'ятки цієї країни.

Керував експедицією А. Сериков. Разом з Н. Зубенко він проживав у готелі, а заступник редактора Ольга Кобець та два фотокореспонденти Сергій Марченко і Володимир Жидченко облаштувалися у будинку батьків пані Наталі. До речі Михайло Шмайда, батько Наталії Зубенко, відомий український письменник із Словаччини.

Експедиція тривала з 1 до 15 квітня 1991 року. Увесь цей час А. Сериков з чималим форсом роз'їжджав на великому шестисотому «Мерседесі» оливкового кольору, що належав Зубенкам, аж у вигрібну яму у ньому влітв. Дезинфекцію мусили проводити. На цьому автомобілі експедиція й здійснювала поїздки Словаччиною.

Упродовж усього часу експедиції А. Сериков неприховано залицявся до Н. Зубенко, навіть у присутності її матері. Мама виявляла велику підозру та невдоволення.

По-перше, А. Сериков уже мав сім'ю – дружину Тетяну та двох малолітніх дітей: десятирічну Катерину та семирічного Тараса.

По-друге, Наталія Зубенко була старша за Анатолія аж на 11 років.

Вік не став перешкодою. 12 червня 1992 року громадянин України Анатолій Никифорович Сериков та громадянка Німеччини Наталія Зубенко, уродженка Шмайда, уклали шлюб у місті Обершляйгайм за законами Федеративної Республіки Німеччини. Подружжя взяло прізвище Серикови. Шлюбний контракт подружжя не уклало. Незабаром А. Сериков отримав паспорт громадянина ФРН.

Головна відмінність між українським і німецьким законодавством про шлюб та сім'ю полягає у тому, що у випадку розлучення (якщо немає шлюбної угоди) в Україні ді-

литься лише те майно, що набуте під час спільного життя, а у Німеччині – поділу підлягають усі статки незалежно від часу перебування у шлюбі. Цю особливість українські альфонси використовують як можуть, по-максимуму.

Рівно через місяць після одруження в Німеччині – 12 липня 1992 року в Києві гучно відгуляли весілля. Розмах був чималий: шлюб у трапезній церкві Михайлівського Золотоверхового монастиря, катання Києвом на кареті, банкет у ресторані готелю «Салют». Не дивно, що це весілля привернуло увагу преси. Досить популярна тоді столична газета «Независимость» вже 25 липня опублікувала статтю Я. Дмитрука «Пройдемо к алтарю, мадам!» Цитую її фрагмент мовою оригіналу: «Пікантність ситуації заключається в тому, що ради толстого кошеляка, какговорят, Александр бросил жену и двоих детей и женился на женщине, которая на добрых десять лет старше его.

К тому же, по слухам, Сериков требовал от бывшей жены, чтобы дети (девочка двенадцати лет, и мальчик – семи) присутствовали на церемонии венчания. Когда же жена отказала ему в этом, снова-таки по слухам, Александр бросил ей в лицо: «Ты умрешь в нищете».

У цій статті автор помилкового назвав Серикова Олександром, а у решті доволі вдало відтворив картину того, що відбувалося. Але вона не буде повною якщо не врахувати свідчення ще двох осіб – учасників дійства: Наталії Зубенко і гостя Віктора Акуленка.

Згадуючи київське весілля пані Наталія Зубенко повідомила приголомшливу деталь.

Коли вона із А. Сериковим стали на весільний рушник у церкві і до них вже попрямував священник, жених із нахабно-ехидною усмішкою сказав до неї російською мовою:

– Ну что, птичка, попалась?

– Мене це так вразило і обурило, що я мала намір тут же вийти із церкви. І до сьогодні не можу собі пробачити, що цього тоді не зробила. Думала, що скажуть мої родичі і гості, які приїхали з Німеччини та Словаччини. Поки я роздумувала, Анатолій, оцінював ситуацію, став заспокоювати; підійшов отець і обвінчав. Але я вже була сама не своя.

Цю картину доповнює розповідь тодішнього члена редакції журналу «Пам'ятки України», доктора юридичних наук Віктора Акуленка, гостя славного весілля.

– Коли гості зібралися у ресторані готелю «Салют», що на площі Слави у Києві, до мене підійшов Анатолій Сериков і попросив

розважити та розвеселити молоду. Він підвів мене до неї, представив і відійшов до академіка П. Т. Тронька. Я, як міг розважав пані Наталю, розповідав про пам'ятки, Україну, розказував анекдоти; Анатолій за нами пильно спостерігав але не підходив. Я вже не знав що говорити – так довго це тривало. Але мені якось вдалося розвеселити молоду. Тепер коли, почув цю дику фразу: «Ну что, птичка, попалась?», я зрозумів, яку місію мені доручив Сериков.

ПІСЛЯ ДРУГОГО ОДРУЖЕННЯ

Як каже народна мудрість: «Усі сім'ї щасливі однаково, а кожна нещасна – нещаслива по своєму». Своєї особливості мав і шлюб А. Серикова та Н. Зубенко. Він довго не протримався і розпався. Про цей шлюб пані Наталія Зубенко згадує з гіркотою та болем – то її найбільше нещастя у житті. А. Сериков, мабуть має іншу, протилежну думку, бо своєї мети він досягнув – став громадянином Німеччини, набув чималих статків. Син Тарас теж набув громадянство ФРН, дочка Катерина проживає на Кіпрі у місті Лімасол. Там у родині семикімнатна квартира у двох рівнях за 100 метрів від Середземного моря.

Особисто мені А. Сериков хвалився, що він дуже заможна людина, має на Кіпрі у приватній власності 5 га землі та великий будинок. Веде там бізнес. Сказав, мабуть, відповідає дійсності – згідно українського законодавства А. Сериков задекларував дві земельні ділянки у кіпрському Лімасолі на 1048 м² і 41 тис. м², тобто 4,2 га та будинок площею 360 м².

Як розповіла Наталія Зубенко, на її домашню адресу в Обершляйгаймі звернулися люди, ніби греки, які працювали на виноградниках А. Серикова. Вони мають якісь фінансові претензії та розшукують його, говорять, що дзвонили навіть у київський журнал «Пам'ятки України» але із А. Сериковим їх не з'єднали – сказали, що відсутній.

І хоча в Обершляйгаймі А. Сериков не проживає він в українських документах подає це німецьке містечко як місце свого постійного помешкання, що не відповідає дійсності. Так, мабуть, цей громадянин Німеччини із села Веприк чинить і на Кіпрі, бо чому б це тамтешні мешканці шукали його за німецькою адресою Н. Зубенко? Бідолахи не знають де шукати. Треба прилетіти не у Мюнхен, а у Київ, провести пресконференцію, відвідати квартиру № 96 у будинку № 4 по вул. Лаврської у Києві та садибу № 34 по вулиці Миру у с. Веприк, Бобрівського району Чернігівської області. І обов'язково звернутися у тамтешню сільраду та поліцію. Українська держава зобов'язана подати всебічну правову допомогу. Ми ж ідемо до Європи.

Коментар про виконання А. Сериковим спецзавдань потребує окремої публікації.

Якось мені довелося спілкуватися з поляком, чия позиція видалася цілком проукраїнською. Це приємно здивувало, адже з Варшави тепер нерідко йдуть деструктивні імпульси.

Сергій ЛАЩЕНКО

Дивним було лише те, що співрозмовник відкинув моє припущення, ніби він українського роду. А прізвище ж у нього – Корнійчук, явно не польське! Хто зна, може, колись предки прийняли католицьку віру? А далі вже виховували нащадків як стовідсоткових поляків, не намагаючись зберегти український сентимент... Така версія, як на мене, має право на життя.

В одній зі статей про спільну збройну акцію УПА і польської організації «Воля і незалежність» волинські історики наводять імена тих поляків, які керували польськими підрозділами і воліли співпрацювати з українцями. Це Стефан Квасневський, Маріян Горбовський, Чеслав Гайдук та Генрик Левчук. Загальне керівництво здійснював Казимир Вітриляк. Це було 27 травня 1946 року. Поляки запропонували напасти на Грубешів, надавши українцям розвіддані про сили НКВС та польських комуністів. Роздобули для бійців УПА і план міста. Спільна збройна акція українців і поляків була напрочуд вдалою!

Так ось, якщо перші два прізвища з перерахованих – типово польські, то «Гайдук», «Левчук» і «Вітриляк» – явно українські. Мабуть, та

ГОЛОС КРОВІ, ГОЛОС ЗЕМЛІ...

ж історія, що і з моїм співрозмовником Корнійчуком. Почувалися поляками, але й гени українські нікуди не ділись. Чи не тому й позиція була проукраїнською?

Прізвище колишнього депутата російської Держдуми Дениса Вороненкова (вбитого 23 березня цього року агентом ФСБ у Києві) також видає можливий «український слід». Російський політик міг бути важливим свідком у справі Януковича. Тому й громадянство українське швидко отримав, що викликало у багатьох журналістів логічне запитання: за які ж заслуги? Вороненков пояснив це тим, що він наполовину українець: «Я отримав громадянство на законних підставах. Бо я на 50% українець. Мій прадід Аким Дудниченко очолював Монархічний союз України, все дитинство я провів у Херсоні, Маріуполі, Миколаєві, Євпаторії. Коли постало питання про притягнення Януковича до кримінальної відповідальності за державну зраду (що вважаю правильним), я, як громадянин України, вважав своїм обов'язком дати свідчення і розповісти все, що мені відомо...»

Іншими словами – як не Вороненко, то Дудниченко, а предки таки з України!

Головний контрпропагандист російсько-грузинської війни

Бившев з матір'ю

Олег Панфілов (росіянин, родом з Таджикистану, але тепер живе в Грузії) якось сказав українським журналістам: «У мене є друзі – Шота Мартиненко, Гіві Іванько, Тенгіз Гоголь... У половини наших хлопців-грузинів, які сьогодні служать в «Азові» й «Айдарі», бабусі чи мами – українки. Вихо-

дить, що грузини, які захищають Україну, захищають батьківщину своїх предків...» Отож опосередковано Олег Панфілов підкріпив мою версію стосовно поляків.

Краса рідної землі не може не впливати на людину, але й голос

крові – фактор далеко не другорядний. Свого часу я звернув увагу на чудові вірші російського поета Олександра Бившева. Складалося враження, що він і українською володіє непогано, бо кілька віршів – двомовні:

*Мы идем на врагов, смерти
в жерло*

Пусть погибнем за рідну свою.

*Україна, вона ще не вмерла
І до зустрічі, друзі, в раю!*

Але й суто російськомовні поетичні твори Олександра – антиімперські та україноцентричні. Вони варті цілого інституту пропаганди. Нашим інститутам залишається лише сумлінно доносити творчість незламного поета-антифашиста до українського народу. Чому б не підхопити ідею скромного вчителя з Орловської області й не виконувати якомога частіше по радіо «Пісню російських окупантів» на мотив «Невловимих месників»:

*Любим мы, 300 грамм приняв
на грудь,*

Беззаботно уснуть –

Легче верить с похмелья,

Что наш праведен путь...

Вона б дуже сподобалася бійцям АТО! А заодно ідейних «ватників» з Краматорська, Слов'янська та Маріуполя просвітила б... На етнічне походження поета з Орловщини проливає світло його вірш, присвячений мамі – Анні Федорівні Бившеві (вродженій Кириєнко):

*Со мной ведётся властью бой
без правил.*

Прости, родная, за такой итог.

*На сердце я рубцов тебе добавил,
Но я иначе поступить не мог...*

Мама поета з Чернігівщини. Та й сам Олександр там був неодноразово. Хто ж забуде запах соснових борів та клекіт лелек над Сновом? Це вам не якась темна історія з поляком Корнійчуком, тут усе ясніше. Від справжніх українців завжди народжуються герої:

*Вся наша жизнь – трагедия
и драма.*

И я скажу тебе, слёз не тая:

*«Я счастлив, что со мной всегда
ты, мама, –*

Великая защитница моя!»

Ці поетичні рядки Олександр написав 7 липня 2017 року, в день народження Анни Федорівни. У соцмережах матір героя щиро вітали українці, а одна з «фанаток» Бившева надіслала для неї фото гарного букета. Навряд чи мама Олександра побачить ці квіти – вона дуже занепапа останнім часом і зовсім осліпла. Та цей символічний жест потрібен не лише родині Бившевих, але й нам усім. Це сигнал: ми залишаємося людьми і вміємо цінувати добро. Дуже хочеться, щоб вірші Олександра Бившева колись вивчалися на уроках російської літератури. Якщо не в самій Росії, то хоча б на території нашої держави.

УРОЧИСТЕ ВІДКРИТТЯ

У селищі Куликів на Львівщині до 76-ї річниці з дня народження Героя України, народного артиста України Богдана Ступки відкрили пам'ятне погруддя. Урочище відкриття відбулося біля музейної кімнати у Народному домі Куликова, яка почала працювати на 75-ту річницю від дня народження актора.

До церемонії, в рамках робочої поїздки на Львівщину, долучився міністр культури України Євген Нищук. За його словами надзвичайно важливо не лише зберігати пам'ять про видатного українця, але й продовжувати його високопрофесійний поступ.

«Коли знаходиться біля цього пам'ятника виникає відчуття просвітлення, настільки світлим є його образ. Неможливо оцінити втрату Богдана Ступки для української культури. Його вік дозволяв творити неймовірні театральні та кіно-образи, розповідати з гумором і мудрістю історії, передавати його досвід нам. Кожному, бо ми всі його учні. Саме тому це погруддя – знакове, до нього мають приходити діти натхненні стати до творчої роботи і поки житиме повага і

продовжуватиметься його справа – житиме пам'ять, житиме сам Ступка» – сказав міністр.

Серед присутніх – представники місцевої влади, близькі та друзі Богдана Ступки – односельчани, керівництво та актори рідного для нього Національного академічного українського драматичного театру імені Марії Заньковецької у Львові, а також син – Остап Ступка. Каже, втілення проекту стало можливим завдяки спільній роботі багатьох небайдужих.

«Ми повинні продовжувати працю, яку розпочали наші батьки. Я виріс у Куликові, це для мене рідне селище, я пам'ятаю ці дні як ніби вони були вчора. І я дякую всім, хто допомагає нашій родині нести для людей цю пам'ять. Впевнений, і музей-світлиця тут в Народному домі буде розширюватись, поповнюватись цікавими експонатами, тепер це вже наша спільна справа», – сказав син актора.

«Богдан Ступка був яскравим виразником акторської професії,

акторів він називав «мудрі арлекіни» і, зізнаюся, мені дуже бракує його почуття гумору. Воно було незабутнім – по відношенню до людей, до життя, до самого себе. Я знаю безліч наших спільних історій, які згадую з теплою посмішкою. Але найголовніше, що зробив Ступка – він вписав себе на скрижалі українського театрального мистецтва, і це велика честь жити та працювати в один час з цим Генієм» – додає народний артист, художній керівник Національного театру імені Марії Заньковецької Федір Стригун.

Святкування дня народження видатного актора розпочали веломандрівкою зі Львова до Куликова, де й народився український артист. По завершенні – у Народному домі Куликова пройшов мистецький вечір-спогад «Зоряний політ Богдана Ступки». Нагадаємо, Богдан Ступка народився 27 серпня 1941 року в смт Куликів. Видатний актор і лауреат Шевченківської премії помер 22 липня 2012 року. Герой України похований на центральній алеї Байкового цвинтаря.

Прес-служба Мінкультури

Під час війни ідентичність може формуватися швидше. Це шанс для влади, якщо вона рішуча і стоїть на патріотичних позиціях. А якщо рішучості бракує?

Сергій ЛАЩЕНКО

Тоді важко щось прогнозувати. Багатьох українців схвилювала звістка про побиття проукраїнськи налаштованих батька й сина Голубенків. Це сталося в селі Гришине Покровського району Донецької області. Зверніть увагу: на підконтрольній території! Хоча після цього випадку виникає багато сумнівів у ефективності такого контролю. Злочинці після побиття не подалися «в біга», вони насолоджуються життям і цілком впевнені в своїй безкарності. Натякають на впливових місцевих покровителів. А головне, що ніколи не приховували своїх проросійських поглядів!

А ось 19-річний Михайло Голубенко, якого побили, з точки зору місцевих, виявляється, мав недолік: не приховував любові до України. І ось одного разу, коли юнак виходив з місцевого кафе, дорогу йому перегородила компанія у складі чотирьох чоловік. З викликом процідили крізь зуби: «Ну что, патриот?» Михайло не став співати дифірамби ні Путіну, ні Захарченку, сказав коротко: «Слава Україні!» Хлопець

БАТЬКІВЩИНА ОДНИМ, ІНШИМ – РОДИНА?

Михайло Голубенко

ни «збирали» його обличчя в щелепно-лицьовому відділенні.

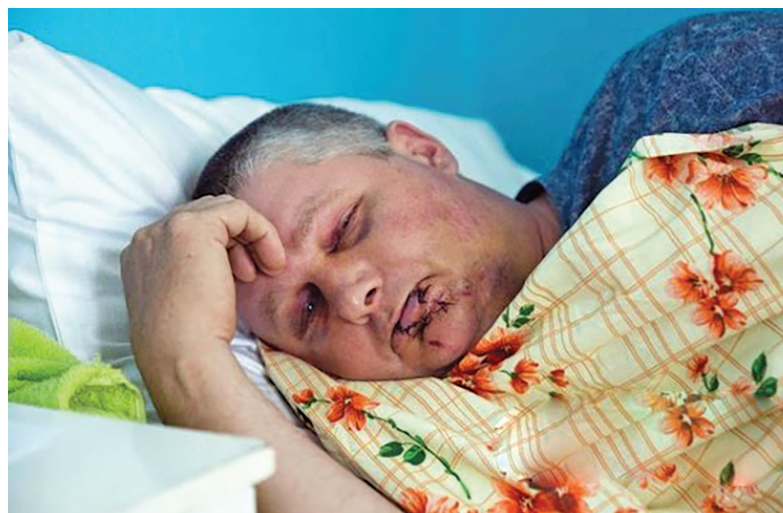
«Чоловіка та сина били на очах у дочки, – розповідає мати Михайла, Оксана Голубенко. – Чоловіка били в одному кутку, сина – в іншому. Люди, з якими я живу в одному селі і кожен день вітаюся... У мене в один момент все враження змінилося, вони всі знали і чоловіка, і сина, і це не завадило так із ними вчинити».

ронних органів. Про це говорить і реакція громадян в соцмережах: «...врізати по 10 років, а після відсидки вислати за межі України». «Сільську і районну владу – на фронт!», «Депортувати...», «позбавити громадянства...», тощо. Але в соцмережах люди завжди радикальніші. Натомість конкретної моральної чи юридичної підтримки Голубенкам бракує. Щоправда, їм потелефонував представник організації «Народний трибунал» Володимир Кобилицький. Запевнив, що побиття патріотів – це злочин, який не має строку давності. Все рано чи пізно буде розслідувано, зловмисники будуть покарані. Оксана, дружина побитого, була вдячна прикарпатцю за теплі слова підтримки. А ось місцеві правоохоронці її засмутили. Спочатку не хотіли брати заяву про побиття чоловіка – тільки у сина прийняли. Може тому, що сина побили слабше, і справу можна спустити на гальмах? А ось Віктор, отримавши струс мозку, навіть не пам'ятає, що з ним відбулося. То яка ж від нього заява? Коли Оксана сказала, що її чоловік учасник бойових дій, їй відповіли: «Нам все равно,

кто он такой...» Далі пояснювати треба? Якщо слово «Родина», можливо, щось і значить для таких силовиків, то Батьківщина – точно ні. І наша влада повинна це мати на увазі. Може, є сенс набрати нову команду? Або хоча б провести горизонтальну ротацию. Бо працюючи в Кіровограді чи в Житомирській області, такі працівники поліції не будуть настільки небезпечними для держави, як у прифронтовій зоні. Ми часто любимо поплакатися з того приводу, як недолуго наші силовики «злили» Донбас і Крим. Але причитання стосовно віддалених у часі подій контрпродуктивні. Краще із свіжих навчитися ро-

не хвилюють потенційні загрози і можливе подальше скорочення українських територій? Звісно, що ні. Після кожного такого побиття патріотів повинні цілеспрямовано і суттєво зміцнюватися місцеві патріотичні структури. Підсилюватися служби, які захищають нас і стримують ворога. Прокуратура, СБУ, поліція, військкомати... До речі, чотирьом бандитам повістки вже вручили? Чи, може, працівники військкоматів резонно вважають, що в лавах ЗСУ агресивні сепари непотрібні? Ну, чому ж така недовіра до наших офіцерів? Не виключено, що у лавах Збройних Сил шукачів пригод і адреналіну якраз і перевищують. А не вдається – відправлять у тюрму надовго. Невже в ролі бандюків, які безкарно тероризують місцеве населення, ці «хлоп'ята» призовного віку більш бажані у Покровському районі?

Наші традиційні ігри в толерантність можуть погано скінчи-

Голубенко-старший

добре знав, що за це гасло жорстоко карають в так званій ДНР, але ж не на українській території! Однак, помилився. Розлючені ватники почали бити Михайла. Хлопець вдалося вирватися і зателефонувати батькові. Працівник МЧС Віктор Голубенко приїхав відразу ж, але, не встиг навіть вникнути у конфлікт. Нападники ззаду вдарили битою по голові, а потім почали бити ногами. На крики його доньки про допомогу ніхто не відгукнувся. Все, що вона змогла, – це зателефонувати матері і сказати в трубку, що тата і брата вбивають... Уже без свідомості Віктора затягли в машину. Хірурги в Покровській ЦРЛ близько годи-

А тепер самі судять про «контрольованість» території Покровського району. Чомусь пригадалися поетичні рядки горлівчанки Раїси Талалай:

Хто б подумати міг, що так станеться?

*Що як сніг на поріг – окупація,
Що батькам і синам, як пороблено:*

*Батьківщина одним,
іншим – Родина...*

Звісно, розколола нас ця війна, але ж треба робити якісь логічні кроки. Бо капітуляція перед Путіним навряд чи додасть спокою Україні. А логічні кроки, як мінімум, передбачають ефективну роботу силовиків та правоохо-

бити висновки. Чи повинні в тій зоні працювати юристи, правоохоронці, журналісти, вчителі, для яких слово «Батьківщина» нічого не означає? Яких абсолютно

тися. Пригадався випадок, який трапився в 2014 році саме в Покровську. Тоді місцеві сепаратисти намагалися відібрати зброю у наших бійців. Один доброволець без вагань застрелив зрадника і потенційного колаборанта, який потягнувся до його автомата. Тобто, діяв жорсткіше, ніж свого часу його бойові колеги (засуджені за нерішучість усією Україною) в Криму. В приклад би таких ставити, нагороджувати, просувати по службі! Але журналістка Настя Станко тоді зі шкіри лізла, вимагаючи покарати нашого бійця. Чи варто пояснювати, наскільки такі журналісти деморалізують патріотів? Може б, Настя тепер у Покровськ з'їздила? Розібралася б у ситуації, допомогла б інформаційно родині Голубенків. А головне – довела б, що вона з народом. У комплексі з іншими заходами, такий крок міг би зіграти дуже позитивну роль.

Покровськ, храм

Із призначенням першою директоркою Українського інституту книги Тетяни Терен, ця інституція вийшла на новий рівень роботи – тривають пошуки приміщення, яке має перетворитися на культурний центр, формується команда з відомих культурних менеджерів.

Любов ЯКИМЧУК

Нагадаємо, що раніше виконуючим обов'язки директора Інституту книги був Ростислав Семків, який сформував стратегічні напрямки роботи інституції.

Наразі незрозуміло, чи допоможе інституційний підхід до української культури, адже передумовою розвитку культури в усіх розвинених суспільствах є передусім економічний чинник, зокрема здорова ринкова економіка, якої (власне, здорової) ми попри всі старання ще й досі не маємо. Як ми це могли спостерігати, з падінням економіки країни та добробуту людей різко падає їхній культурний рівень та слабшає потреба в культурі. Подивитися хоча би на те, якими були наслідки Першої світової війни та революції 1917 року, які знизили загальний культурний рівень, або на життя нині окупованих українських міст. Коли йдеться про виживання, культура відсувається навіть не на другий, а на третій план. Тут або із хлібом, і з книгою, або без хліба і без книги. Утім, і з цієї перспективи спостерігати за розвитком Українського інституту книги та роботою його амбітної директорки, дуже цікаво.

Що можна зробити там, де умови, м'яко кажучи, не такі сприятливі? Тетяна Терен нещодавно озвучила напрямки діяльності роботи Українського інституту книги. Наводимо її пряму мову.

«Український інститут книги передбачається як єдиний об'єднаний центр, який зможе консолідувати і об'єднати всіх учасників українського книжкового ринку. Ми знаємо, що в Україні є як державні установи, так і недержавні організації та об'єднання, які розвивають книжковий ринок, підтримують письменників, промують читання, стежать за його розвитком. І в Українського інституту книги є такий шанс об'єднати зусилля всіх учасників українського книжкового ринку і стати містком поміж громадськістю і органами влади. Як на мене, це наша ключова функція. І як тільки ми мінемо перший організаційний період, ми будемо робити зустрічі із видавцями, перекладачами, письменниками, щоби спільно виробити ті механізми, які допоможуть Інституту книги стати справді впливовим інструментом для розвитку і реформування нашого книжкового ринку.

Наступний напрямок – це напрямок міжнародний, пов'язаний

І З ХЛІБОМ, І З КНИГОЮ

Тетяна Терен

із представленням українських письменників за кордоном, участю у закордонних книжкових виставках. І тепер ця діяльність, пов'язана з промоцією і представленням, буде закріплена за Інститутом книги та уже з наступного року участь України у Франкфуртському ярмарку буде реалізуватися і координуватися інститутом.

Напрямок, який у своїй програмі я визначила, як пріоритетний, це напрямок перекладацький, і він, з одного боку, пов'язаний із підтримкою перекладу в Україні, та з іншого боку, мені дуже хочеться, щоб Український інститут книги підтримав закордонних перекладачів з української мови. Дуже багато років ці люди часто працюють на волонтерських засадах, і нам дуже хочеться залучити їх до нашого середовища, показати, що ми дуже цінуємо їхню роботу. Я сподіваюся, що окрім того, що

ми зробимо щорічні конгреси перекладачів в Україні за участю перекладачів із української, ми заснуємо премію для закордонних перекладачів, які перекладають з української мови.

Ще один дуже важливий напрямок – бібліотечний. Ми працюватимемо над цим разом із Міністерством культури, оскільки тут йдеться про стратегію та масштабні програми. Але на початку ми зосередимося на освітніх проектах: хочемо створювати для наших бібліотек семінари та вебінари, воркшопи, яких вони сьогодні потребують, із залученням як українських експертів, так і закордонних.

Важливий напрямок – це промоція. І я сподіваюся, що вже цього року тими невеликими ресурсами, які в нас уже є на цей момент, ми зможемо запустити перші промокомпанії з промоції читання в Україні та на підтримку українських авторів. І тут нам потрібна підтримка медіа, які б створювали нові рубрики, відділи, пов'язані з промоцією книжок, але і справді пропагували читання в Україні. Бо ми нині перебуваємо на тому етапі, коли без читання книжок ми не можемо говорити про те, що ми справді будемо успішну європейську країну. Бо книжка є тим інструментом, який допомагає формувати не лише мислячих людей, а і людей успішних, як мені здається.

Коли ми спілкуємося з видавцями та письменниками з приводу Українського інституту книги, ми чуємо про їхні очікування, зо-

крема про те, що Інститут книги має заповнити ті лакуни і ніші, які існують на нашому ринку. Ми справді потребуємо нових літературних премій, нових конкурсів, резиденцій та програм малих грантів, про які я дуже мрію, а також і нових літературних журналів. Тут важливо наголосити, що кожен із цих напрямків дуже важливий, та Інститут книги має долучитися до того, щоб із кожним роком таких проектів ставало в нашій державі все більше. Але також ми маємо думати, як залучити не лише бюджетні, а й позадержавні кошти, і грантові, і спонсорські, щоб активізувати літературне середовище.

Ці всі напрямки можна об'єднати і побачити зовнішній вектор, спрямований на промоцію українського автора та української книжки за кордоном, і також вектор внутрішній, пов'язаний із промоцією читання в Україні та з активізацією і консолідацією українського книжкового ринку. Тобто я сподіваюся, що ми будемо представлені не лише на найбільших світових майданчиках, книжкових ярмарках, а й проводитимемо дуже багато подій в Україні та спробуємо активізувати культурне і книжкове життя в регіонах, не лише у Львові, Києві, Чернівцях, Одесі чи Харкові, де вже такі рухи існують, а і в тих містах, куди українські письменники дуже часто не доїжджали. Тут ми сподіваємося на підтримку бібліотек, а також хочемо розпочати відкритий діалог із місцевою владою, щоб їм пояснити, наскільки важлива

культура і книжка в кожному міському центрі, і наскільки це допомагає стати місту успішним.

До кінця цього року і весь наступний рік ми займатимемося розбудовою інституту, всіх його напрямків, стратегій, вироблення комунікацій і зв'язків. Зараз ми перебуваємо на етапі пошуку приміщення для Українського інституту книги, потім буде етап роботи над простором, який має бути не лише офісом, а й культурним центром, де відбуватимуться важливі події, дискусії та різні освітні проекти. Ключове питання – це формування команди. І я сподіваюся, що вже у вересні на Форумі видавців у Львові ми зможемо презентувати нашу чіткішу стратегію та познайомити з першими членами команди, серед яких буде багато фахових, авторитетних і знайомих вам людей».

Український інститут книги буде не єдиною новою інституцією в сфері української культури. Нещодавно начальник управління української дипломатії МЗС Анатолій Соловей оголосив про створення більш профільної інституції – Українського інституту, організації на кшталт Британської ради, Гете-інституту, Інституту Сервантеса або Польського інституту відповідно в Великій Британії, Німеччині, Іспанії та Польщі. «І з таким невеликим запізненням у двадцять шість років ми на рещті перейшли до практичної реалізації і до створення подібної інституції в Україні, – наголосив він. – Днями пакет документів із МЗС буде переданий на реєстрацію в Мініюст і вже незабаром ми розпочнемо конкурс на заміщення вакантної посади директора Українського інституту».

ЗНАЧЕННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ В МИСТЕЦТВІ І НАУЦІ

Психологічні дослідження, опубліковані в різні історичні періоди, дозволяють стверджувати: інтелектуальна активність є домінантною рисою професійної творчості, зокрема, наукової, технічної, мистецької.

На думку психолога Д. Богоявленської, під інтелектуальною активністю слід розуміти системне психічне утворення, яке інтегрує в якості підсистем загальні розумові здібності та мотиваційну структуру особистості.

Інтелектуальна активність та багатство світосприйняття потрібно розглядати в якості імперативних чинників, які забезпечують перетворення виконавця в музиканта. Вона ж у музичному мистецтві вимагає не лише забезпечення емоційного, яскравого змісту музики, але й розширення її пізнавальних якостей і меж за допомогою творчого використання позамузичних засобів. Виокремлюючи риси і якості інтелектуальної активності такого геніального

Анатолій Павко

музиканта як М. Римський-Корсаков, відомий психолог Б. Теплов вказує на такі притаманні йому властивості як сила, багатство та ініціативність уяви, відчуття природи, творче натхнення. Ось чому видатним музикантом сучасності може бути лише творча особистість з глибоким духовно-інтелектуальним та емоційним змістом.

Інтелектуальна активність у галузі образотворчого мистецтва пов'язана з проблемою художнього проникнення у глибинні пласти

сутнісного, з так званим особливим «художнім баченням» світу, сила якого у великих художників є настільки значною, що інколи ми починаємо сприймати світ начебто їхніми очима.

Шедеври образотворчого мистецтва освячені інтелектом художника. Особливо переконливими у цьому відношенні є яскраві сторінки з історії світового пейзажного живопису. Відомий німецький професор-мистецтвознавець М. Фрідлендер зазначає: «Пейзаж – це частина цілого, яке не може охопити наш погляд».

У творчості геніального французького художника П. Пікассо виразно окреслені світоглядний, моральний, мотиваційний компоненти інтелектуальної активності митця, що поєднувалось з довготривалою працездатністю і гігантською продуктивністю (створив близько 20 тис. оригінальних художніх полотен).

На наш погляд, евристичний рівень інтелектуальної активності, яка знаходить вияв як у науковій, так і мистецькій творчості, пов'язаний з таким інтегральним критерієм як творче мислення дослідника і митця. Характеризуючи атрибути творчого мислення, аме-

риканський педагог Б. Олмо вказав на такі його прикметні риси: здатність висувати і формулювати проблеми; творча спроможність до генерування значної кількості ідей; застосування оригінальних нетривіальних способів для розв'язання творчих проблем і завдань; вміння удосконалювати об'єкт вивчення; здатність до аналізу і синтезу при розв'язанні проблем творчого характеру; гнучкість і динамізм мислення.

Проблема інтелектуальної активності як важливого чинника продуктивної творчості у сфері музичного та образотворчого мистецтва, у царині науки має стати предметом подальших фахових дисциплінарних досліджень. Вона вимагає плідних інтегративних зусиль істориків, філософів, психологів, кібернетиків, мистецтвознавців, музикознавців та інших яскравих не тривіальних представників наукової і художньої творчої думки.

Анатолій ПАВКО,
доктор історичних наук, професор,
заслужений працівник культури
України, лауреат премії імені
М. С. Грушевського НАН України,
відмінник освіти України

Такі враження у мене залишилися від спогадів Олександра, сина художника Володимира Масика (1917–1996), – про батька.

Незважаючи на важкі випробування долі, інвалідність після участі у Другій світовій війні та постійну боротьбу за виживання, Володимир Масик залишив надзвичайно щедрю художню спадщину. Твори свідчать про людину, яка безмежно любила мистецтво, раділа життю і вміла створювати особливий настрій у своїх творах.

Сьогодні ми згадуємо Володимира Масика у зв'язку з його сторіччям. «Мої радощі, мої болі й жалі ляжуть краплинами олії на полотна», – ці слова народного художника України, педагога НАОМА К. Трохименка стали програмними у творчості В. Масика. Майбутній митець розпочав свій шлях на мистецькій ниві в художній студії імені О. Гофмана міста Конотопа Сумської області, потім було навчання у Дніпропетровському художньому технікумі та майстерня батального живопису К. Трохименка в Київському художньому інституті.

«У нас вдома завжди було багатолюдно, провідні митці обговорювали творчі плани, мистецькі здобутки», – розповів Олександр Масик. Час був складний, творча еліта обговорювала плани роботи на підтримку розвитку України. Художників залучали до державних проектів під час індустріалізації. Так з'явилися серії новобудов, промислових об'єктів, портрети передовиків праці. Володимир Ілліч був чудовим портретистом, вмів підкреслити внутрішній стан людини і передати глибину почуттів.

Але пейзаж був його діамантом. Після численних подорожей Україною він привозив мальовничі картини, які дихали історією, а створені пейзажі нагадува-

НЕВГАМОВНИЙ СТОІК

Вічно живий

ли легенди, сповнені романтики. Такі полотна, як «Стежка до річки», «Човни», «Копиці», «Весняні сади», «Осіннє мереживо», – наповнюють душу музикою кохання. Земля в картинах Масика дихає спілим колосом, а березові гаї захоплюють ніжністю, «Хмари над Дніпром» провають роздуми про сенс життя. Так величаво й задушевно розкрити мотив із селянами, які йдуть працювати на поле, міг тільки співець правди й добра. В. Масик будував нову державу разом з її трудівниками.

Стосовно професійного аспекту особистості В. Масика – як графіка та живописця – можна тільки сказати слова вдячності: і за академічну українську школу, і за новаторські здобутки. Чистота й виразність пастелей В. Масика неперевершена. В обігу його палітри були сотні відтінків, а вміння створити шляхетну гаму насичували твір неперевершеним настроєм. Досить подивитися на «Ранкову тишу» – пейзаж, створений ще у 1983 році, або «Олеандри цвітуть» 1973 року – і душа наповнюється урочистою радістю.

Іван Франко та Леся Українка на Гуцульщині

Човни

Де тільки не бував художник: вишукана Прибалтика, Крим з романтичним Гурзуфом, величне Прикарпаття, захоплюючий Седнів, Трускавець, історичний Київ. Все було цікавим молодому митцеві: і рибалки на Аральському морі, й робітники Запоріжсталі, й будівництво Волго-Донського каналу. Так виникла серія «Металургія», потім галерея портретів «Трудівники села». Звертався і до патріотичної теми в рамках того часу, а для втілення в життя своїх задумів відвідав Шушенське, Казань, Ульяновськ, Москву, Кемерово, Конотоп, Косів, Владивосток. У всіх названих містах Масик залишав свої твори у подарунок.

Окремою стежею було його ставлення до Кобзаря. Він подорожував містами, пов'язаними з життям співця «Мальовничої України», підсумком яких стала серія «Шевченківськими місцями».

перевіршений майстер різця. Твори, виконані у техніці ліногравюри, кишлографії, пастелі, – сповнені високої майстерності й завершеності. Досить назвати портретні образи Т. Шевченка, Лесі Українки, І. Франка, В. Канівця, І. Маратова, П. Коптелова...

«Батько завжди привозив з відряджень книжкові новинки, кераміку, писанки, витинанки, вишивку. Так у нас збиралася самобутня колекція народних творів, величезна бібліотека книг з мистецтва, каталогів, альбомів, художньої періодики. Все це сприяло творчості, збагачувало духовно. Він залучав мене до створення експозицій у Києво-Печерському заповіднику. Працювати поруч з ним було цікаво й водночас складно. Він був невгамовним стоїком, буквально палав у творчості. Так, на одному подорожі було створене величезне панно розміром 18 кв. м. «Вид на Києво-Печерський монастир XIII ст.», ді-

орама архітектурного ансамблю Лаври XVIII століття (15 кв. м.), панно «Всехсвятська церква над Економічною брамою. Південний фасад» (8 кв. м.)», – згадував його син Олександр.

Справді, створені численні екслібриси, оздоблення книжок свідчать про громадянську зрілість художника, його вміння мислити символами та образно лаконічними композиціями, глибокі знання всесвітньої історії, літератури, мистецтва. Шанобливе ставлення до споконвічних цінностей доповнювали мистецький діапазон митця вагомими здобутками.

Протягом життя В. Масик взяв участь у 400 республіканських, 100 зарубіжних, влаштував понад 70 персональних виставок. Бойові та трудові досягнення митця відзначені державою та зару-

біжною громадськістю. Він був активним членом Комітету захисту миру, членом Товариства дружби й культурних зв'язків України з зарубіжними країнами, кавалером орденів «Червоної Зірки», «Вітчизняної війни» I ступеня, нагороджений 12 медалями СРСР та медаллю Комітету захисту миру.

В яких би жанрах не працював художник, його впізнаєш за реалістичною формою подання задуманого твору, глибоким психологізмом та образно-емоційним наповненням художніх образів. Своїм правдивим літописом життя українського народу XX століття Володимир Масик поповнив золоту скарбницю мистецької спадщини України.

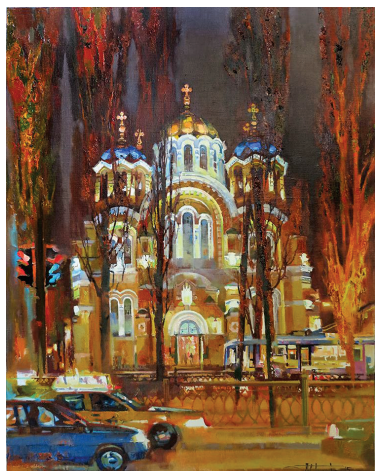
Валентина ЄФРЕМОВА,
мистецтвознавець, заслужений
працівник культури України

Фото автора та з архіву Масиків

Любов до своєї держави можна довести тільки конкретними справами. Яскраві лозунги, формальні пропозиції вже не спрацюють... Нам доводиться жити в часі змін, на шляху державотворення незалежної української спільноти.

Прикладом пробудження національної свідомості, прагненням поєднати суспільство засобами мистецтва є творчість сучасних українських художників. Саме до такої творчої спільноти належить Олексій Томін (1961–2016), мистецька спадщина якого заслуговує особливої уваги.

Згадався вірш Й. Бродського «Пілігрими», в якому, як на мене, у всій повноті розкривається багатогранність творчої уяви Олексія Томіна. Поет стверджує: «І быть на земле закатам, и быть на земле рассветам...», говорячи про самовідданих переселенців-пілігримів, які прибули до материкової Америки, заселеної індіанськими племенами. «Батьки пілігрими» все зробили для збе-

Серія «Київ історичний»

реження власної мови, традицій, культури свого народу, свободи його віросповідання.

Так і Олексій: почесно виконав свою місію на землі, закарбувавши на своїх полотнах гуманний світогляд, духовність, традиції українського народу, його історію і мальовничу красу рідної землі. Він був вільним художником, не гнався за нагородами, лише чесно робив свою справу, до якої був покликаний з народження.

Як розповіла його дружина Любов Томіна, Олексій був дуже працелюбною людиною. Він увесь час малював, блукаючи думками то сторінками історії Київської Русі, то занурювався у міфологію, народні обряди, то шукав образи у біблійних оповіданнях. В уяві художника виникали середньовічні композиції, мотиви з козаком Мамаєм, героями часів козаччини, християнськими персонажами, образами літературних творів О. Гріна, М. Булгакова, театральними сценками. Збереглися тисячі етюдів, із яких народжувалися картини великого розміру. Ракурси зображення узагальнених персонажів завжди були склад-

БУТИ НА ЗЕМЛІ СВІТАНКАМ!

ними, герої жили, діяли в ілюзорному оточенні таємничих легенд чи знайомих казкових оповідань. Творча фантазія митця завжди провокувала зміну його духовного стану і буквально на очах з'являвся завершений твір.

О. Томін постійно розвивав свій інтелектуальний рівень, зачатки якого були закладені з дитинства. Батько його збирав книги з мистецтва, возив сина по музеях, художніх галереях – все це сприяло формуванню його як художника. Врешті, батько віддав його навчатися до художника М. Осташиńskiego, і це розкрило творчі здібності Олексія. Після закінчення Київського промислового технікуму (тепер Інститут декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені М. Бойчука) він продовжив навчання у Київському державному художньому інституті (нині Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури), здобув кваліфікацію архітектора. Свій шлях у мистецтві Томін прокладав через різні види творчої діяльності: робив вітражі, монументальні розписи, ілюстрації до літературних творів, експериментував з різними живописними техніками. Так остаточно сформувався його власний мистецький стиль.

І ось перед нами твори, сповнені радісного настрою, виконані талановитим і спостережливим митцем. Томін – реаліст, але його герої живуть в ілюзорному світі, лише конкретні акценти переносять нашу уяву до тієї чи іншої епохи. Художник мав архітектурну освіту, тому завжди в мотивах з храмовими будівлями використовував достовірні архітектурні деталі, які надавали картинам особливої родзинки, замилювання.

Чуйний характер митця вловлював коливання природи, так народжувалися світанки та сутінки, сонячні полудні, в яких м'якими півтонами дихали тіні. Обрані мотиви завжди були сповнені романтичного настрою, де у весняних чи осінніх мереживах дерев вирував простір, а зимові пейзажі вражали білосніжним покровом, мов благословення Божої Матері.

О. Томін мав власне сприйняття світу та по-своєму зображав вагомі історичні події. Такою є серія робіт, присвячених Київській Русі та козацькій добі, сюжети і герої яких узагальнені, як на картинах «Лучник», «Сотник», «Погоня», «Полювання», «Турнір» тощо. Драматичні сюжети Томін доповнює красивими зображеннями коней, наповнюючи простір неймовірним рухом, динамікою. Кожна деталь озброєння, одягу, орнаменту, символіки – зображена з музейною достовірністю. Тому фігуративний живопис митця впливає на спо-

стерігача потужною емоційною хвилею.

Пейзаж, з усіма коливаннями сходів та заходів сонця, займає особливе місце у творчості митця. Це підтверджують картини «Сутінки в лісі», «Вогні собору», «Зимовий вечір, дальні печери», «Тіні осені». Ранкові метаморфози милують око позитивом вишуканої палітри «Успенського собору вранці», «Беріз», «Весни на Покровській вулиці». Безумовно, митець має природний дар бачити навколишню красу і вміння створити неповторний творчий образ. Особливої магічної краси сповнені «Дзеркальна пристань», «Біла старого готелю», «Золоті ворота». Художник намагається наповнити звичайні побутові сценки особливим душевним теплом та спокоєм на таких картинах, як «Парк Шевченка, шахісти», «Ботанічний сад, квітковий базарчик», «Подільський трамвайчик».

Олексій – киянин, він виріс в оточенні сакральних пам'яток столиці України, знав її унікальні краєвиди, вмів підкреслити красу величного мегаполіса. Вдумливий художник звертається до витоків історії України і створює свій літопис, роблячи акценти на таких темах, як міфологія, трипілля, християнство, козаччина («Княжий двір», «Київ історичний»).

Разом з художником ми зрештуємо подорож по Києву, вивчаємо його історію, милуємося соборами, величними площами, затишними подвір'ями. Мистецькі прийоми, що ними користується митець, підтверджують самотність київської малярської школи, в якій зберігається академічний напрям із додаванням імпресіоністичного бачення автора. Прозора палітра наповнена чуйними світлотіньовими відблисками, в яких пульсує життєдайна енергія митця.

Творче підґрунтя таланту художника будувалося на роздумах, спостереженнях під час подорожей, висновках від прочитаних книг. Переломні моменти, драматичні події в житті нашого су-

спільства знайшли відображення в картинах із узагальненими образами учасників «Майдану», «Неспокійного Хрещатика», «Дня Києва» та інших. Його реакція на створений в уяві сюжет була миттєвою, художнику хотілося змінити світ на краще, і він наповнював свої картини сонцем, світлом та сердечним теплом.

Філософське осмислення світових культур втілювалося в образах античності, роздуми над народними традиціями породили картини з русалками, лісовими мавками, феями. Вивчення культури італійського народу виплеснулося динамічними композиціями з венеціанськими карнавалами, подорожами Одісея та Дон-Жуана. Неймовірно красиві німфи підкорюють своєю юністю, грайливістю, шармом – саме такою є серія картин «Ню».

Незавершена остання картина

Томін був генератором позитивної енергії та гармонії кольорової палітри. Свої емоції він щедро передавав людям, створюючи діалоги, цілі оповідання, в яких вирують почуття і глибокі знання. Він мислив європейськими категоріями і знайомив глядача зі столичною Україною. Художник вдало перекидав мости між епохами, виплітаючи історичну канву великої європейської держави – України. Перед

нами – образ високоінтелектуальної жінки, рішучої княгині Ольги, образи християнських персоналій, ватажків козацтва, які сприяли не тільки збереженню територіального устрою України, а й робили все для її духовного, культурно-мистецького розвитку. Так стилістично і концептуально будувалася творча спадщина митця, яка заслуговує окремого дослідження.

Томін вільно володів різними видами мистецтва: станковим та монументальним живописом, графікою, робив вітражі, писав ікони, вдало використовував дерево, всюди вкладав свою душу і серце.

Ми бачимо впевненого художника, який має власний живописний стиль, глибокі філософські погляди, любов до історії свого народу. Пейзажі – його провідний вид творчості, хоча в багатьох фігуративних композиціях ми теж бачимо професійність і самотність митця. О. Томін відійшов у вічність у розквіті свого життя. Виставка свідчить про високу культуру художника, неймовірну працездатність, любов до життя. Виникає враження, що він поспішав жити...

Повернімося до історії з пілігримами. Коли переселенці у 1620 році осіли у штаті Массачусетс і створили там свою колонію, вони започаткували День подяки, який став частиною культурного життя США. «День подяки» створила через ретроспективну експозицію зі 130 творів Олексія Томіна його дружина

Валентина ЄФРЕМОВА,
мистецтвознавець, заслужений
працівник культури України

Фото надані родиною митця

Бенедиктинське абатство – головна визначна пам'ятка півострова Тихань, що в Угорщині. Суворі зовні будівля, усередині вражає чудовими різьбленими дерев'яними вітарями.

Не віриться, що вся ця пишність і краса відтворена з дерева. Мальовничі види на озеро Балатон заворожують і підносять. А поруч з абатством – пам'ятник засновнику – королю Андрашу Першому і його дружині королеві Анастасії, дочці Ярослава Мудрого – княгині української. У день Хрещення Русі – України

НА КЛАПТИКУ СВЯТОЇ ЗЕМЛІ...

сюди стікалися людські потічки українців, угорців з усіх куточків Угорщини. З України прибула делегація творчих колективів Київського коледжу культури і мистецтв – народного хореографічного ансамблю «Молодощі» (художній керівник Тетяна Борисенко), ансамблю української народної музики «Будьмо» (керівник – заслужений артист України Микола Голючек), ансамбль народної пісні «Роксолана» (керівник – заслужена артистка України Людмила Придіус), солістки – студентка другого курсу Юнона Шевченко (сопрано) та викладач Ірина Бойко (сопрано).

Святкування Дня Хрещення Русі – України відкрив біля пам'ятника Юрій Кравченко, президент Державного Самоврядування Українців Угорщини: «Прекрасно, що є це святе місце, яке об'єднує українців, згуртовує й надихає на подальші добродійні справи, не дозволяє забувати свою історію, її коріння, – зазначив Юрій Кравченко. – Українці Угорщини не

залишаються осторонь проблем рідної землі. Вже на сьогодні оздоровлено понад 800 дітей з сімей учасників АТО, за рахунок угорського уряду в краях пансіонатах країни».

– На клаптику святої землі у 2001 році відкрито цей пам'ятник, – сказала у промові Ярослава Хортяні, представник українців у Парламенті Угорщини, перший заступник президента Світового конгресу українців, голова Товариства української культури в Угорщині. – Чого тільки вартувало нам його відкрити... Але ось уже стільки років він стоїть. Це також уже історія! Це успішна робота, а скульптор її – Богдан Корж з Ужгорода. Привітав з подією українців і Андрій Лупак, представник Посольства України в Угорщині.

...І полинув над Балатоном Гімн України. Молебень провів отець Дам'ян Габорій. Свято продовжилось на центральній площі містечка. Глядачі, а це не лише українці й угорці, стали свідками цікавого дійства, яке запалювало люд, підносило українську пісню, народну музику і танок. Звучали українські народні пісні, інструментальні композиції, хореографія різних регіонів України.

Вперше на великій сцені дебютувала Юнона Шевченко. Вона заспівала пісню Цвіркунки з опери Миколи Лисенка «Чорноморець». Педагог Юнона Ірина Бойко, відома й талановита співачка, виконала українську народну пісню «На вулиці скрипка грає» та солоспів на вірші Тараса Шевченка «Садок вишневий».

Не лише українці раділи святу. Талановитим артистам з України аплодували люди різних народностей і національностей з дівчатами й хлопцями в українських костюмах залюбки фотографувалися на згадку угорці. Українська пісня, костюми, культура зачарувала й надихала на нові звершення. А українські артисти залюбки знайомилися з культурними й історичними пам'ятками Угорщини.

Людмила ЧЕЧЕЛЬ
Угорщина
Фото авторки

«УКРАЇНСЬКИЙ ІНТЕРЕС» ІНІЦІЮЄ ЗАПРОВАДЖЕННЯ СВЯТА УКРАЇНСЬКОЇ ПІСНІ

У серпні 2017 року виповнилося 55 років від дня польоту в космос першого космонавта-українця Павла Поповича. Цей політ був унікальним у багатьох відношеннях.

Уперше в космосі перебували одночасно два космічні кораблі: «Восток-3» – із чувашем Андрієм Ніколаєвим на борту і «Восток-4» – пілотований українцем

ступила з ініціативою відзначення цієї події на державному рівні запровадженням свята Української пісні саме 12 серпня, коли українська пісня уперше прозвучала на цілий Всесвіт.

Журналісти надіслали звернення до Президента України та народних депутатів із цією пропозицією. Редакція газети «Культура і життя» повністю підтримує ініці-

Зустріч Павла Поповича на українській землі після повернення з космосу

Поповичем. Також уперше політ був багатодобовим. До цього Юрій Гагарін здійснив 108-хвилинний виток навколо Землі, а Герман Титов виконав однодобовий космічний політ. Уперше відбувся радіо- та відеозв'язок між екіпажами двох кораблів у космосі та Центром управління польотами на Землі.

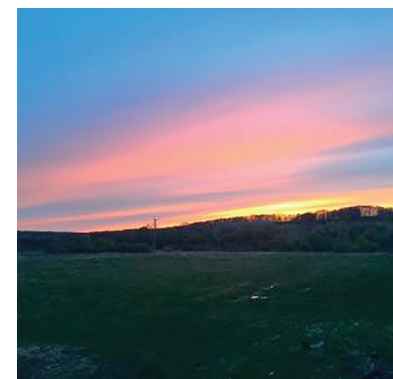
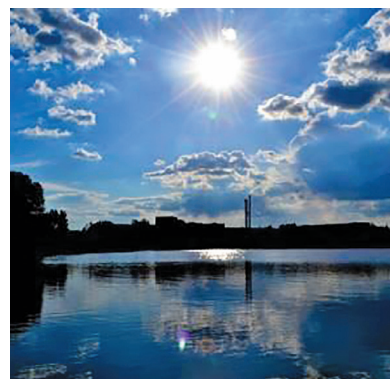
І тоді на весь світ пролунала українська пісня «Дивлюсь я на небо та й думку гадаю» (слова Михайла Петренка). Відомо, що ця пісня була улюбленою ще одного видатного українця – конструктора космічних кораблів Сергія Корольова. Саме йому й присвятив свій спів Павло Попович.

Після космічного польоту Павло Попович ділився своїми враженнями: «Коли літав, згадував Україну, мій рідний Узин, тополі край дороги, верби над Россою, дім, у якому виріс, рідних, друзів. І так закортіло додому...»

Редакція інформаційного ресурсу «Український інтерес» ви-

ативу колег, адже саме цього року відзначається 200-річчя від дня народження автора пісні «Дивлюсь я на небо» Михайла Петренка та триває громадська ініціатива із якнайширшого відзначення ювілейної дати, започаткована нашою газетою ще 2015 року.

До речі, в межах відзначення Року Михайла Петренка в Лебедині на Сумщині відбувся фотоконкурс «Твори Михайла Петренка у світлинах сучасників», організований відділами культури і туризму, освіти райдержадміністрації за ініціативою районного краєзнавчого музею та проекту «Ідентифікація Петренків». Його підсумки підводило журі, очолюване начальником відділу культури і туризму районної державної адміністрації Ганною Богомаз. Переможців визначали у двох вікових категоріях та двох номінаціях: «Небо» і «Природа». Учасниками конкурсу стали 35 фотографів, десятеро з яких зайняли призові місця.

Роботи-переможці фотоконкурсу в Лебедині

Уже традиційно – у Львові щороку проводяться численні міжнародні і всеукраїнські конкурси з різних видів виконавської музичної майстерності (конкурс камерних ансамблів, конкурс віолончелістів, конкурс вокалістів тощо).

Шанувальники музичного мистецтва мають прекрасну можливість дістати насолоду, слухаючи виконавців та стежити за конкурсними перегонями.

Цьогорічні змагання – III Всеукраїнський конкурс скрипалів та I Всеукраїнський конкурс піаністів імені Олега Криштальського – були не менш захоплюючими, цікавими та насиченими.

Конкурс скрипалів проходив на базі Львівської національної музичної академії імені М. Лисенка та Львівської обласної філармонії. У третьому турі четверо учасників старшої вікової групи виконали Концерт для скрипки у супроводі симфонічного оркестру Львівської національної музичної академії імені М. Лисенка під батуютою заслуженого артиста України – Юрія Бервечького. Також прозвучали концерти П. Чайковського, Й. Брамса та Я. Сібеліуса.

Мета конкурсу – підтримка обдарованих молодих скрипалів, розкриття їхньої творчої індивідуальності й виконавської майстерності, обмін кращим навчальним досвідом із методики викладання гри на скрипці в музичних навчальних закладах України та пропаганда академічного скрипкового мистецтва.

Цікавим було те, що конкурс проходив у три тури. Участь взяли три вікові групи: студенти музичних училищ та коледжів, учні спеціалізованих музичних шкіл, студенти і аспіранти музичних академій. Конкурс скрипалів зібрав широку географію учасників із різних міст України. У журі працювали молоді, енергійні, вже знані у світі музиканти, які гідно представляють нашу державу на світових концертних майданчиках. А це: Олег Каськів (Україна-Швейцарія) – голова журі, професор Міжнародної музичної академії імені І. Менухіна, професор Женевської консерваторії, лауреат численних міжнародних конкурсів; Назарій Пилатюк – заступник голови журі, заслужений артист України, доцент кафедри скрипки Львівської національної музичної академії імені М. Лисенка, лауреат міжнародних і всеукраїнських конкурсів, соліст Національного будинку органної та камерної музики України; Мирослава Которович – лауреат міжнародних і всеукраїнських конкурсів, доцент кафедри скрипки Національної музичної академії імені П. Чайковського, яскрава представниця скрипкової школи Богодара Которовича; Богдана Півненко – заслужена артистка України, солістка Наці-

КОНКУРСНІ ЗМАГАННЯ У ЛЬВОВІ

онального ансамблю «Київська Камерата», виконавча обов'язків завідувача кафедри скрипки Національної музичної академії імені П. Чайковського, лауреат міжнародних і всеукраїнських конкурсів; Олександр Божик – лауреат міжнародних і всеукраїнських конкурсів, соліст-концертмейстер симфонічного оркестру Львівської обласної філармонії; Георгій Соколов – старший викладач кафедри скрипки Одеської національної музичної академії імені А. Нежданової, лауреат міжнародних конкурсів.

Конкурс проходив під патронатом голови Львівської обласної державної адміністрації Олега Синютки. Організатори: Міністерство культури України, Львівська національна музична академія імені М. Лисенка, Національна академія мистецтв України;

Захід організований з ініціативи народного артиста України, члена-кореспондента Національної академії мистецтв України, кандидата мистецтвознавства, професора, ректора Львівської національної музичної академії імені М. Лисенка – Ігоря Пилатюка, котрий висловив сподівання, що наступний конкурс отримає статус «Міжнародного».

Варто підкреслити високий рівень організації змагання. В цьому – заслуга передусім виконавчого директора конкурсу, професора кафедри скрипки Юрія Соколовського.

У Великому залі Львівської національної музичної академії імені М. Лисенка відбулось урочисте нагородження переможців різних груп, серед яких були студенти музичних училищ і коледжів та учні музичних спеціалізованих шкіл.

Переможці III Всеукраїнського конкурсу скрипалів:

Перша премія: Варвара Васильєва (Київ); друга премія: Володимир Заціха (Львів), Світлана Клінкова (Київ); третя премія: Марія Дик (Київ). Музичні училища і коледжі: диплом III премії – Тарас Шумський (Тернопіль), Маргарита Кірсанова (Кривий Ріг). Дипломанти конкурсу: Діана

Жога (Луцьк), Микола Гаврилюк (Тернопіль).

У Концертному залі імені С. Людкевича Львівської обласної філармонії відбулося урочисте закриття конкурсу та нагородження лауреатів III групи (студенти та аспіранти музичних академій). Також були відзначені дипломами викладачі, які підготували переможців. Кращим концертмейстером конкурсу визнано Андрія Макаревича та Петра Довганя.

Гран-прі – Василь Заціха (Львів); диплом лауреата першої премії – Богдан Шалига (Київ); диплом лауреата другої премії – Леся Зарубайко (Львів), Анна Бура (Львів); дипломанти конкурсу – Тарас Зданюк (Львів), Катерина Шалайська (Львів), Дарія Тарасова (Київ).

Організаційний комітет конкурсу висловлює щире подяку за інформаційну та фінансову підтримку: голові Львівської обласної державної адміністрації Олеху Синютці; Львівській обласній філармонії та її генеральному директору, заслуженому діячеві мистецтв України Володимирі Сивохіпу; народному художнику України, лауреату Національної премії імені Тараса Шевченка Андрію Бокотею; заслуженому майстру народної творчості України Сергію Голубокому; Національному порталу академічної музики MUSIC-REVIEW UKRAINE.

Отож залишається побажати успіху та нових звершень усім учасникам та переможцям!

Втім, конкурсом скрипалів музична спільнота не обмежилась. Свою роботу продовжив I Всеукраїнський конкурс піаністів імені Олега Криштальського, славетного українського піаніста та педагога. Урочисте закриття заходу відбулося у Львівській національній музичній академії імені Миколи Лисенка.

Цей конкурс теж став великою подією не лише для музичної громадськості Львова, але й для усєї української піаністичної спільноти. Змагання проходило з

ініціативи ректора Львівської національної музичної академії імені М. Лисенка – Ігоря Пилатюка.

Географія конкурсантів була широкою: Львів, Київ, Дніпро, Харків, Тернопіль, Ужгород, Бучач, Суми тощо. Конкурс зібрав понад 50 учасників. Журі було не просто обрати кращого з кращих, адже всі конкурсанти показали дуже високий виконавський рівень.

Відкрив урочисту частину – голова організаційного комітету Ігор Пилатюк. Він висловив сподівання, що наступний конкурс прохидиме уже в статусі «Міжнародного», а також матиме три тури у старшій групі серед музичних академій.

Ігор Пилатюк подякував за сприяння та підтримку конкурсу голові Львівської обласної державної адміністрації Олеху Синютці, виконавчому директору конкурсу, професору Юрію Соколовському – за великий внесок та високопрофесійну організацію. Також голова оргкомітету подякував журі конкурсу та всім учасникам і їхнім викладачам. Опісля було оголошено представників журі, яких запросили до слова та вручення дипломів лауреатам-переможцям.

У журі працювали відомі музиканти зі Львова, Києва та Одеси: Богдана Фроляк – композитор, лауреат Національної премії імені Тараса Шевченка (голова журі); Оксана Рапіта – заслужена артистка України, професор, завідувач кафедри спеціального фортепіано Львівської національної музичної академії імені М. Лисенка (заступник голови журі); Тетяна Рощина – заслужений діяч мистецтв України, завідувач кафедри спеціального фортепіано № 2 Національної музичної академії імені П. Чайковського; В'ячеслав Дашковський – професор кафедри спеціального фортепіано Одеської національної музичної академії імені А. Нежданової; Надія Рикова – викладач-методист, завідувач відділу спеціального фортепіано ЛССМШ імені С. Крушельницької; Звиноміра Борис – завідувач відділу спеціального фортепіано Львівського музичного коледжу імені С. Людкевича; Олексій Максимов – доцент кафедри спеціального фортепіано Львівської національної музичної академії імені М. Лисенка.

Переможці конкурсу були нагороджені дипломами лауреатів, грошовими преміями та цінними подарунками – медалями зі скла авторської роботи народного художника України, видатного майстра по склу Андрія Бокотея.

Богдана Фроляк нагородила спеціальним дипломом «За краще виконання твору сучасного композитора» Анну Пилатюк, підкресливши її професійний підхід. Також пані Фроляк відзначила

дипломами «За педагогічну майстерність» професорів: Л. Крих (Львів), Т. Рошину (Київ), Й. Ерміня (Львів), Н. Грамотєєву (Львів), О. Максимова (Львів); доцентів: О. Пилатюк, М. Драгана; викладачів: З. Борис, Н. Рикову, М. Сокач, Н. Майчик, О. Горнікову, Ю. Мойсяка, С. Кривко, О. Явну та інших.

Хочеться побажати всім учасникам та переможцям успіхів і творчого зростання на виконавській ниві, подякувати організаторам конкурсу за чудову імпрезу, яка буде мати прекрасне майбутнє. Організаційний комітет також висловлює щире подяку за організацію та підтримку: Львівській обласній державній адміністрації та її голові Олеху Синютці, народному художнику України, лауреату Національної премії України імені Тараса Шевченка Андрію Бокотею; інформаційним партнерам: газетам «День», «Львівська пошта», «Львівська газета»; Національному порталу Music-Review Ukraine; громадському сайту «ФОРПОСТ»; «Львівському порталу»; «Дивись INFO»; Lviv News; News LEOPOLIS.

Переможці I Всеукраїнського конкурсу піаністів імені Олега Криштальського:

I група (студенти музичних училищ, музичних коледжів, учні музичних студій при музичних академіях): I місце – Оксана Стечишин (м. Тернопіль), Дмитро Шевченко (м. Ужгород); II місце – Анна Пилатюк (м. Львів); III місце – Соломія Кулієвич (м. Львів), Христина Процик (м. Львів).

Дипломанти конкурсу: Дар'я Пирогова (м. Дніпро), Аліна Россошанська (м. Миколаїв). Спеціальний диплом за виконання твору сучасного українського композитора – Анна Пилатюк (м. Львів).

II група (учні старших класів середніх спеціалізованих музичних шкіл): I місце – Софія Дашак (м. Львів), II місце – Соломія Саламанюк (м. Бучач), III місце – Марта Савчик (м. Львів), Валерія Шапіро (м. Львів).

III група (студенти музичних академій): I місце – Єва-Евеліна Куліковська (м. Львів), II місце – Ростислав Федина (м. Львів), Заріна Черноус (м. Київ), III місце – Уліана Сельська (м. Львів).

Дипломанти конкурсу: Марія Бойко (м. Львів), Роман Марченко (м. Львів), Євген Романов (м. Львів), Наталія Сидір (м. Львів), Ніколетта Сокач (м. Львів). Диплом за краще виконання твору українського композитора: Петро Бондар (м. Київ), Марта Кострич (м. Львів), Дар'я Нікітченко (м. Дніпро), Роксолана Підлипна (м. Львів), Ольга Погодіна (м. Львів).

Англійський письменник норвезького походження Роальд Дал упродовж своєї багаторічної творчої кар'єри уславився тим, що міг невимушено писати твори як для дітей, так і для дорослих.

Тарас ГОЛОВКО

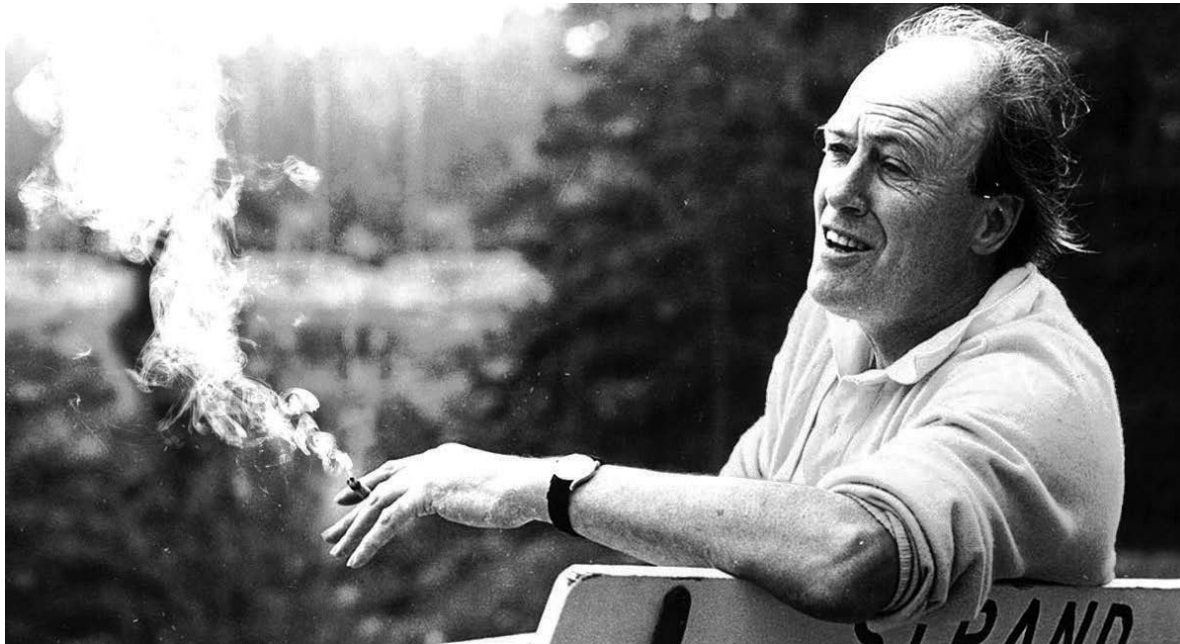
Одне з небагатьох видавництв, що активно популяризує його прозову спадщину – «А-Ба-Ба-Га-Ла-Ма-Га», – вже випустило у світ його повісті «Чарлі і шоколадна фабрика», «Матильда», «Великий Дружній Велетень», розраховані на юного читача.

Але видавництво Івана Малковича цим не обмежилось, і позаминулого року надрукувало збірку творів цього автора під назвою «Коняка Фокслі та інші дорослі оповідання» – в перекладі Віктора Морозова.

Шістнадцять коротеньких оповідань різної тематики навряд чи когось залишать байдужим, бо вони цікаві, з непередбачуваним фіналом, герої постійно інтригують своїми неординарними вчинками, спонукаючи читача до пошуку відповіді на питання: «А чи справді таке може трапитися у житті?»

Практично всі тексти Роальда Дала у рецензованій книзі є наскрізь автобіографічними. З життєпису письменника відомо, що він виріс у багатодітній сім'ї. Батьки назвали свого первістка на честь знаменитого норвезького полярного мандрівника і дослідника Південного полюса Роальда Амундсена.

Роальд Дал дуже рано втратив батька. Навчаючись у приватних школах Великої Британії, не раз зазнавав жорстокого поводження і насильства з боку учителів та учнів старших класів. Власне,

СВІТЛО І ТІНЬ РОАЛЬДА ДАЛА

про «дідівщину» і садистські звичаї, що панували на початку минулого століття у провінційних навчальних закладах Туманного Альбіону, йдеться в оповіданні «Коняка Фокслі».

Ким тільки не був і чим тільки не займався Роальд Дал, аж доки не став професійним письменником. Скажімо, на острові Ньюфаундленд, куди занесла його доля після навчання у коледжі, він, на той час експедиційний фотограф, виготовив сотні світлин з краєвидами місцевої природи.

Буквально перед війною, закінчивши університет і дворічні курси у нафтовій компанії «Шелл», майбутній літератор

опиняється в Танзанії, де займається пошуком нафтових родовищ. Враження від перебування на африканському континенті з часом знайшли відгук в оповіданні «Африканська історія».

У роки Другої світової Роальд Дал стає льотчиком Військово-Повітряних сил Великої Британії, встигає відзначитись у повітряних боях у небі Греції, Єгипту й Палестини. Про армійський побут, в якому є все – веселощі, грубість і відверте самодурство, – йдеться в гумористичному оповіданні «Мадам Розетта».

Після важкого поранення і тривалого лікування військовокомандування у розпал війни відправляє Роальда Дала до Вашингтона, призначивши помічником військового аташе Великої Британії. Саме на дипломатичній службі хтось зі знайомих Роальда порадив йому спробувати себе в царині літератури, виклавши на папері найбільш захопливі його життєві пригоди.

Період становлення письменника тривав не одне десятиліття. Втім, поступово, з подачі численних літературних критиків, Роальд Дал зажив слави майстра містифікації та абсурду, письменника з «демонічним» сприйняттям зовнішнього світу. Невипадково ще за життя Роальд Дал був тричі відзначений доволі престижною американською літературною премією імені Едгара Аллана По – неперевершеного творця макабричних і містичних за своїм змістом літературних шедеврів.

У таких оповіданнях Роальда Дала, як «Звукова машина», «Ставка на стрибок», «Шкіра», а найбільше «Господина» – є спроба розібратися у тонких нюансах психіки людини, намагання досягнути мотиви її вчинків, які несуть як добро, так і зло. Прозу Роальда Дала навряд чи можна сприймати як життєствердну, оптимістичну. Радше навпаки. У ній панує більше тіні, ніж світла, домінує відомий усім принцип природного відбору: сильний – перемагає, слабкий – гине. Його окремі герої ніби потрапляють у лабетти демо-наживи, демонструючи при цьому погано приховану аморальність і цинізм.

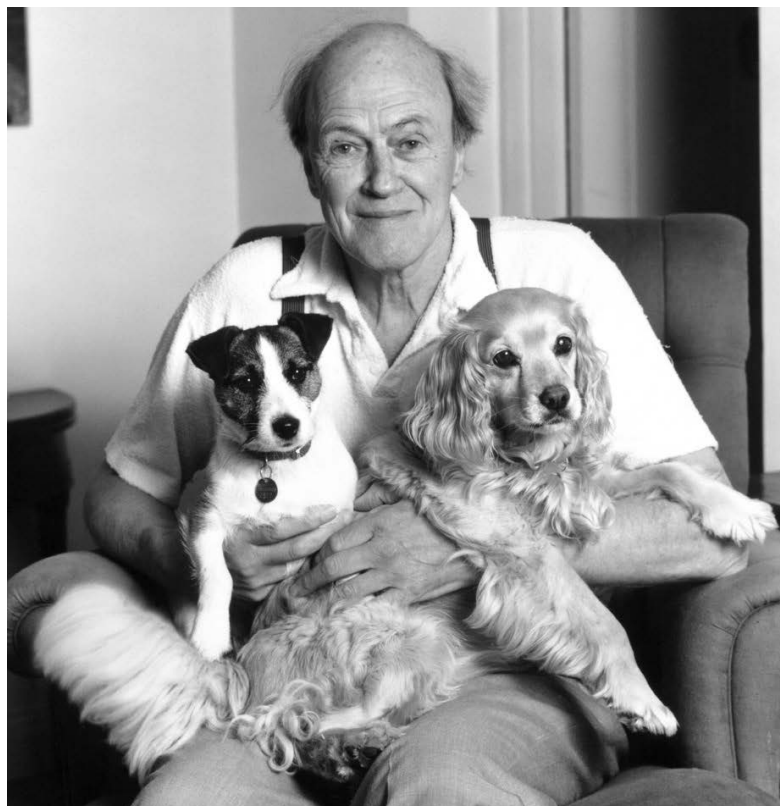
Твори Роальда Дала охоче друкувала американська періодич-

на преса – Saturday Evening Post, Harper's Magazine, Ladies' Home Journal, Town and Country тощо, оскільки їх стилістичний формат ідеально підходив для вишуканої читацької аудиторії.

Упродовж творчої кар'єри, окрім прозових творів – оповідань, новел, повістей романів, – Роальд Дал видав кілька поетичних збірників, написав за два десятки сценаріїв до художніх і документальних фільмів. Серед його друзів були письменник Ян Флемінг, кіноактор Шон Коннері, кінорежисер Альфред Хічкок. Вже згадувана на початку рецензії повість «Чарлі і шоколадна фабрика» на початку 2000-их була екранізована. Головну роль Вонкі у фільмі з однойменною назвою зіграв всесвітньо відомий актор Джонні Депп.

Розповідь про Роальда Дала буде неповною, якщо не згадати про ще одну з його чеснот. Хоч його літературним героям більше притаманний негативізм, бо існують вони у прагматичному і надзвичайно цинічному світі, сам письменник на власному прикладі продемонстрував зовсім протилежне ставлення до життя – гуманність і альтруїзм. Дві трагедії сталися у його багатодітній сім'ї, коли чотирирічний син Тео потрапив в автомобільну аварію, а донька Олівія померла від інфекційного захворювання. Саме Олівії, ніби спокутуючи перед нею власну провину за неможливість зарадити біди, Роальд Дал присвятив книгу «ВДВ, або Великий Дружній Велетень», а ще заснував спеціальний фонд підтримки дітей, вражених гематологічними і неврологічними захворюваннями. Ця благодійна організація функціонує донині, а на її рахунок регулярно надходять кошти від продажу книжок з творами Роальда Дала у різних куточках світу.

Хто матиме можливість подорожувати Великою Британією, завітайте до графства Бакінгемшир. Саме на його території розташований Музей і Центр історії Роальда Дала – письменника, який у своїй літературній творчості завжди був лагідним до дітей і суворим до дорослих.

ГОНЧАРНЕ ДИВО

Вражаюча виставка колекції авторських виробів члена Національної спілки художників Марії Гринюк була представлена в залі київського Будинку вчителя. Її витвори захоплюють погляд відвідувачів та наповнюють душу радістю від дотику до неповторної краси.

Родом майстриня з одного з найвідоміших осередків гончарного мистецтва – Косівщини. Слава до видатної майстрині прийшла вже відразу по закінченні Львівського інституту декоративно-прикладного мистецтва. Її дипломна робота – столовий порцеляновий сервіз «Співаночки» – дістала схвальні відгуки й експонувалася на Міжнародній виставці в Японії «Експо-85».

Майстриня часто експериментувала в керамічних цехах майолікових та порцелянових заводів України, захоплювалась інноваційною керамікою прибалтійських майстрів, що не могло не відбитись на її творчості. Перші спроби художниці у пошуках нового подиху в традиційній гуцульській кераміці викликали неоднозначну реакцію багатьох місцевих майстрів. Проте з часом її талант по-справжньому визнали.

Твори майстрині вирізняються новизною й оригінальністю, національним духом. Пані Марія працює в матеріалі майоліка, порцеляна, але також захоплюється графікою та декоративним розписом на папері. Вона – сучасниця багатьох регіональних, всеукра-

їнських та міжнародних виставок.

Твори Марії Гринюк є у збірках кількох вітчизняних музеїв та в численних приватних колекціях України, Європи, Америки... Як громадський діяч – з метою популяризації мистецтва Гуцульщини – визнана майстриня заснувала Благодійну організацію «Автентика Гуцульщини»; а також організовує та модерує фестиваль-конкурс «Мальований дзбанок», який проходить у Косові вже три роки поспіль.

Георгій ЛУК'ЯНЧУК

На світлинах унікальні твори майстрині

Виставка колекції авторської ляльки-мотанки Валентини Мірошник з успіхом пройшла в залі столичного Будинку вчителя. Валентина Миколаївна – викладач образотворчого мистецтва Драбівської дитячої школи мистецтв, що на Черкащині.

Георгій ЛУК'ЯНЧУК

Свої ляльки-мотанки, використовуючи авторське бачення народних традицій і вірувань, майстриня почала створювати нещодавно – з 2013 року. Першу свою колекцію назвала «Від душі»: ляльки-торохтійки, ляльки-мотанки, ляльки-травнички, ляльки-щастя.

Друга колекція мала назву «Від щирого серця», до неї увійшли 24 авторські роботи, об'єднані у серії: «Україна», «Богині», «Пори року», «Віра, Надія, Любов і мати їх Софія», «Посвята Матері», «Ляльки щастя на цілий рік». Були ляльки й поза серіями, але з власними назвами, кожна з яких уособлювала певний художній образ: «Пава – символ сімейного щастя», «Берегиня роду», «Квітка папоро-

ДОТОРКНУТИСЬ ДО ПРЕКРАСНОГО

ті», «Ярославна», «Златояра», «Кравчиня»...

Третю колекцію «Від традиції до сучасності» пані Валентина почала створювати з 2016

року. До неї увійшли ляльки з серії «Квіткова»: «Ромашка», «Волошка», «Незабудь», «Кульбабка», «Маківка», «Горошинка»; а також ляльки із нових серій із назвами: «За мотивами трипільських традицій», «За мотивами українського народного розпису», «Берегині», «Великодні»...

Як виконавець авторських ляльок, а також картин (олія, акварель), майстриня – постійний учасник багатьох художніх виставок та конкурсів, що проходять в Україні. За вагомий внесок у збереження і примноження надбань української національної культури Валентина Мірошник відзначена численними подяками, грамотами та дипломами. Серед них – і відзнаки від міністра культури Євгена Нищука та віце-прем'єр-міністра В'ячеслава Кириленка.

На світлинах: авторські ляльки-мотанки з колекції Валентини Мірошник

СВЯТО ВИДАЛОСЬ НА СЛАВУ — КОЛОРИТНЕ І ЯСКРАВЕ

У Коропі відбувся XV Миколаївський ярмарок.

Як і в попередні роки, свято видалось колоритним і яскравим, укорте довівши, що коропчани вмюють шанувати історію свого краю і йти в ногу з часом. Показовим тут вважають збереження давніх традицій у нових формах. Зокрема, на відзнаку події, що відбулася понад 160 років тому, – порятунку тодішніх мешканців від епідемії чуми чудотворною іконою Рихлівського Свято-Миколаївського монастиря і було започатковано щорічний Миколаївський ярмарок. За переказами, після пронесення цієї ікони вулицями містечка чума припинилася.

Картину давньої події відтворила хресна хода довкола ярмаркового майданчика. Разом з тим ведучі свята Наталія Пінчук та Микола Шкляр нагадували присутнім про славне минуле Коропа. Це батьківщина гетьмана Лівобережної України Дем'яна Многогрішного, отамана генеральної артилерії Петра Юркевича, сотенне козацьке місто, «центр козацької гармати», зразок якої був одним із атрибутів ярмарку.

На ярмарковому майданчику можна було зустрітися з історичними персонажами, в яких перетілились на час місцеві самодіяльні артисти.

А органічне поєднання минувшини і сучасності продемонстрував парад місцевих громад, у вирі якого калейдоскопічно змінювалися старовинні знаряддя праці і новітні зразки техніки.

Кожне село прагнуло якомога оригінальніше репрезентувати

себе у цій колоритній ході – з піснями, танцями, театральними дійствами, багатою стилізацією та неприхованим наміром побити рекорди вигадливості сорочинців.

А скільки майстрів пензля, голки, різця, гончарного круга зібрав цьогорічний ярмарок! Очі розбігаються від їхніх картин, вишиванок, шкатулок і кухликів. Особливо радує той факт, що народним умільцям підрастає гідна зміна. Це, зокрема, засвідчила виставка малюнків вихованців центру дитячої творчості.

Приємно було поспілкуватися з учасником всіх п'ятнадцяти ярмарків Василем Григоровичем Перепадею. Незважаючи на свої 85, він не покидає свого захоплення плести чудові солом'яні брилі, а донедавна ще й учив малечу художньому плетінню з соломки у згаданому центрі.

Смаки найвибагливіших «гурманів» художнього слова, пісні і танцю задовольнила концертна програма ярмарку, про що свідчили вигуки «браво» і гучні оплески.

Крім місцевих аматорських колективів, у концерті взяли участь столичний вокально-хореографічний шоу-гурт «Козаки», ансамбль барабанщиків Чернігівського Палацу культури художньої творчості дітей, юнацтва та молоді; самодіяльні митці Кіптівської об'єднаної територіальної громади з Козелецького району.

Ярмаркова палітра виглядала неповною, якби не було сказано про аромати, які панували того дня на гостинних подвір'ях, де гурмани в прямому розумінні цього слова могли скуштувати справжньої юшки, шашликів та інших делікатесів.

Журналісти, які приїхали висвітлювати свято, дізналися багато цікавого про хід децентралізації в районі, стан і перспективи розвитку окремих господарств під час спілкування з головою об'єднаної територіальної громади Віктором Журавлем та народним депутатом України Анатолієм Євлаховим.

А про зрушення в пошуках нових форм господарювання переконалися, відвідавши фермерське садівниче господарство «Золотий пармен», яке очолює ентузіаст цієї справи Микола Мисник.

Сади, якими славилась у свій час Чернігівщина, повертаються. А будуть нові сади, з'являться і нові пісні, ярмарки ж стануть ще колоритнішими.

Василь ЩЕРБОНОС,
член НСЖУ

У селищі Коломак, на Харківщині, відбувся Перший фестиваль «Гетьманська слава», присвячений 330-річчю обрання Івана Мазепи гетьманом України. Саме у цьому мальовничому містечку на Харківщині Іван Мазепа отримав гетьманську булаву.

Сподіваємося, що стане традицією проведення в Коломаці масштабного козацького фестивалю. Його створення об'єднало представників влади, громадські організації та творчі колективи усієї Харківщини. Спільними зусиллями вдалося створити справжнє свято козацької слави і єднання, а саме єднання було метою Івана Мазепи – наголосила в ході відкриття голова ХОГА Юлія Світлична.

Фестиваль «Гетьманська слава» зібрав тисячі гостей з Харківської та інших областей України. Відкрив захід сам Мазепа: актор, переодягнений в гетьмана, виїхав на коні привітати гостей фестивалю, яким пообіцяв світ і свободу в «незалежній і сильній Україні».

На головній сцені фестивалю ви-

кання, що їх представили райони Харківської області. У запорожців куренем називали як невелике село або козацький курінь, так і селище козаків з отаманом куреня. Завдання кожен район виконав чудово: були споруджені курені, в яких і куліш у казанах варився, й українські страви різноманітні, й козаки займалися тренуваннями військової майстерності, то молодь навчали, то майстрували вироби з дерева чи плели речі побуту з лози. Кожен район поставився до завдання креативно, а чугуївчани навіть живцем відтворили картину свого славетного земляка Іллі Репіна «Козаки пишуть листа турецькому султанові».

Просто неба прозвучала прем'єра опери «Мазепа» Харківського оперного театру. Такого не було в Коломаку одвіку! Та що в Коломаку – не було ніде, принаймні в Харківській області!

Завдяки місцевим підприємцям, коломачанам було зібрано чимало коштів на відкриття пам'ятника. Долучилися також усі небайдужі люди Харкова та об-

ГЕТЬМАНСЬКА СЛАВА

ступили близько 50 творчих колективів, майже 20 районів Харківщини взяли участь у змаганнях козацьких куренів. Свої постановки гостям представив козацький театр «Хортиця» – «Запорізькі козаки».

Програма фестивалю дуже насичена: відкриття пересувної виставки Харківського історичного музею «Іван Мазепа. У вирі історії», виставка плакатів студентів Харківської державної академії дизайну і мистецтв, виставка-ярмарок майстрів народних мистецтв, відкриття пам'ятника великому гетьманові Івану Мазепі (автор пам'ятника – харків'янин, народний художник України Сейфаддін Гурбанов; висота пам'ятника – понад 5 метрів), виступ кінного театру, реконструкції козацьких боїв, театралізовані вистави.

Дуже зацікавили гостей фестивалю курені – козацькі помеш-

ласті. Це єднання ще раз підтвердило необхідність повернення до справжньої історії України.

Громадська рада з відзначення 330-річчя обрання на гетьманство Івана Мазепи висловлює публічні подяки організаторам та учасникам фестивалю «Гетьманська слава», а також Патріарху Київському та всієї Русі-України – Святейшому Філарету, який ще у 2006 році дав своє благословення на спорудження в Коломаку пам'ятника гетьману І. Мазепі. Сподіваємося, згодом поруч із пам'ятником буде відкрито музей козацької слави.

Фестиваль «Гетьманська слава» став справжнім злетом патріотизму, розквіту українського духу та шанування нашого героїчного минулого. Він об'єднав різні верстви населення, людей різних національностей – всіх, хто любить Україну, вірить в наше майбутнє!

Максим КРУГЛИК

МАЛЕНЬКЕ ДИВО, СТВОРЕНЕ ДИТЯЧИМИ РУКАМИ

Учасники вистави з наставниками

В актовій залі спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату № 18 м. Києва відбулася прем'єра опери «Коза-дереза» – у вокально-хоровому та жестовому виконанні 24 учасників середньої групи хору «Тенерецька» дитячої музичної школи № 13 імені М. Глінки.

Захід підтримав Київський міський методичний центр закладів культури та навчальних закладів у рамках благодійного мистецького проекту «Крилаті мрії».

На виставі були присутні молодші учні школи № 18. Слід відзначити, що такий захід за участю виконавців з музичної школи проводиться тут не вперше. Минулого року юні хористи вже організували концерт для своїх ровесників з цієї спецшколи, котрі позбавлені можливості чути.

Мета таких заходів – ближче познайомити юних глядачів із порушеннями слуху – з музичним та театральним мистецтвом. Цього разу – дати їм уявлення про те, що таке «опера». Невипадково це слово перекладається з італійської як «дія», «праця», «твір». Адже це музично-драматичний жанр, що ґрунтується на поєднанні музики, слова, дії. В опері сценічна дія органічно поєднується з вокальною (солісти, ансамблі, хор) та інструментальною (оркестр) музикою, досить часто – з балетом і пантомімою.

Для ознайомлення учнів спецшколи № 18 з оперним мистецтвом було обрано одноактну дитячу оперу «Коза-дереза», створену видатним українським композитором Миколою Лисенком ще у 1888 році. Цей оригінальний твір, що належить до «золотого фонду» вітчизняної музичної класики, був призначений для камерного виконання у сімейному колі в супроводі фортепіано – з метою поступового первинного опанування оперного жанру.

Юні артисти з хору «Тенерецька» виконували всі оперні арії жес-

товою мовою, яку озвучували «за кадром» голосом. Найвищою оцінкою їхнього оволодіння мовою жестів можна вважати те, що після вистави глухі діти підбігали до маленьких артистів і починали спілкуватися з ними так, як звикли, однозначно сприйнявши їх за «своїх».

Відаючи належне наполегливості й працьовитості хористів, треба відзначити й тих, хто допомагав їм у цьому нелегкому оволодінні іншою мовою. Найперше – автору ідеї цього виступу, керівникові хору Сергію Вовку, який залучив до співпраці найдосвідченішого перекладача жестової мови Наталію Іванюшеву. За режисуру відповідала відома в Українському товаристві глухих виконавиця «жестових» пісень, режисер Культурного центру УТОГ Анжела Тюттерева, за хореографію – Світлана Левченко, а за музичний супровід – Тетяна Васько. Всім їм – слова вдячності й шани.

Велика подяка й батькам дітей із музичної школи, які допомогли їм у підготовці цього виступу. Адміністрації і колективу школи № 18 особливе спасибі за теплий прийом, за слова підтримки юним артистам, які хоча ще маленькі, але зробили велику благодійну справу, що запам'ятається їхнім ровесникам із порушеннями слуху на все життя.

Недаремно заступник директора з виховної роботи спецшколи № 18 Олена Бельденкова звернулася до них з такими словами: «Шановна малечо, сьогодні ви зробили диво, малесеньке диво, і подарували це нашим діткам, які не чувають. Ви молодці! Сьогодні у вас прем'єра, з якою у вас щиро вітаю. Надзвичайно вразило ваше оволодіння опери жестами. Спасибі вашим батькам, які розуміють і підтримують вас у цій благородній справі. Наша школа завжди для вас відкрита. Спасибі вам велике, ми вас завжди чекаємо, ми завжди вам раді!»

Наталія КАЛІНИЧЕНКО

Ювілейне, тридцятье Міжнародне свято літератури і мистецтв «Лесині джерела» розпочалося різноманітними заходами в музеях Новограда-Волинського Житомирської області.

Галина КУЧИНСЬКА

Зокрема, у літературно-меморіальному музеї Лесі Українки відбувся літературно-мистецький захід «Ой палка ти була моя пісню» – пісенні переливи з нагоди 100-річчя збірки «Народні мелодії з голосу Лесі Українки». До музею завітали шанувальники Лесиною слова, митці, лауреати обласної премії імені Лесі Українки – Світлана Леях, Сергій Мохнюк, Валентина Ксендзук і Лариса Бойко.

«Пісню про Лесю» відкрив зустріч з мистецтвом фольклорний ансамбль «Цвіте терен» Новоград-Волинської школи мистецтв, керівником якого є заслужений працівник культури України Віра Матвійчук. У виконанні ансамблю пролунали фольклорні пісні, а також пісні

що виконав пісню на слова Лесі Українки «Золоті терни». Фольклорний ансамбль «Цвіте терен» під час свого виступу проілюстрував деякі твори зі збірки «Народні мелодії з голосу Лесі Українки» – «Посію я рожу – поставлю сторожу, «Ой ніхто ж там не бував», русальні та петрівчані пісні. Розповіла веселу приповідочку «Ясочка-Парасочка» та жваво потоптала ряст Наталочка Мінгалеєва. Чудовими піснями розливалися голоси в ліричних піснях Марії Дудник та Марії Обухової, русальних

ансамбль Новоград-Волинської школи мистецтв «Цвіте терен».

Фольклор та етнографія змалку полонили уяву маленької Лесі, саме в селі Жабориця вона чула про Мавок, русалок, про інших дивовижних істот, які неодмінно ставали персонажами її творів. «Монолог Мавки» на музику Івана Мамайчука виконала вихованка Палацу дітей та молоді Вікторія Шамшур.

Лесине слово торкає найтонші струни душі людини, надихає на безмежну творчість. Тож виконавиця з Житомира, лауреатка пре-

ПІСЕННІ ПЕРЕЛИВИ

на слова Лесі Українки і пісні про видатну українську поетесу.

З вітальним словом звернулася до глядачів берегиня Лесиної оселі, Заслужений працівник культури України, лауреат літературно-мистецької премії імені Лесі Українки, Кавалер Ордена Святої Ольги, завідувача літературно-меморіальним музеєм Лесі Українки Віра Римська, яка розповіла про багатогранність талантів Лесі та значимість збірки «Народні мелодії з голосу Лесі Українки», в якій зібрано пісні календарної та родинної обрядовості, дитячі потішки, ігри, хороводи та козацькі пісні.

Гостей музею зачарував своїм самотнім співом народний аматорський фольклорний колектив «Файні молодички» Будинку культури с. Червона Воля (керівник Леонід Потаїчук),

та петрівчаних піснях Олександри Орлової, Уляни Петренко та Лідії Гапончук. Серед записаних пісень у яскраву вервичку вписалися запальні побутові танці «Крутак» та «Млинчики», що продемонстрував фольклорний

ансамбль «Чорнобривці» з грузинського міста Руставі від «Асоціації українців імені Лесі Українки», (керівник Тетяна Чорголашвілі). Вони виконали грузинсько-українське популярне, тим самим виявивши шану до України, творчості Лесі Українки і до новоград-волинців. Начальник відділу культури міста Новограда-Волинського Лариса Заєць подякувала учасникам заходу і вручила пам'ятні сувеніри.

Коли прийдеш до мене знову?
Я довго так тебе чекаю!
Трояндам пісню коліскову
Вже сніжне марево співає...

(Із циклу «Minnespiel» Г. Гофмана)

Львівський вокальний квартет спільно з дрогобицьким фортепіанним дуетом понад десять років тому здійснили неповторну музичну акцію: були відтворені два зошити «Пісень кохання» Й. Брамса. У 2006-2008 рр. «Пісні кохання» (тв. 52) і «Нові пісні кохання» (тв. 65) видатного німецького композитора успішно прозвучали у Львові, Дрогобичі, Стрию, Луцьку, Тернополі, Івано-Франківську... Не мушу акцентувати на «неповторності» виконання музики XIX сторіччя чи будь-якої іншої епохи минулого. Справді, в добу глобалізації, коли засобами сучасних технологій ми можемо поринути в будь-яку епоху, почути чи побачити мистецький твір, який «повторюємо» й переживаємо добу його творення. Йдеться про механічне (електронне) відтворення. Значно складніше з «живим звуком», який часто люблять виділити в сучасних засобах, що рекламують переважно розважальні жанри популярної музики. Сучасний твір потребує вивчення нотного тексту і тільки «живого» його виконання (електронні засоби тут присутні як допоміжні) і осмислення кожним виконавцем. У результаті наполегливої роботи досягається мистецька цілісність, сукупною працею цілого ансамблю творяться образи. Власне таким бачиться виконання циклів Йоганеса Брамса з 10-річної «відстані». Ідею фортепіанного дуету доцентів Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка Олександри Німілович і Уляни Молчко підтримали заслужена артистка України, професор ЛНМА ім. М. Лисенка Ярослава Матюха і вокальний квартет у складі Лілії Коструби (сопрано), Софії Паламар (меццо-сопрано), Василя Понайди і Юрія Трицецького (бас). Ансамблі учасників із різних міст чи, навіть, країн – не дивина сучасної музики в цивілізованих країнах, де, крім достатку, спрацьовують розуміння в поєднанні з мистецькими запитами (потребами). В нашому прикладі, де в ансамблі беруть участь музиканти з Львівського національного театру опери і балету ім. С. Крушельницької, Львівської філармонії ім. С. Людкевича та Дрогобича виникають природні складнощі подолання «географічних» та «працевіддалених» труднощів. Вони, як згадувалося, були вдало подолані, музику Й. Брамса чи не вперше почули в різних містах Західної України. Виникає логічне питання – а що далі? Чи цей ансамбль продовжив свою творчість? і т. п. Відповідь позитивна – так, цьому об'єднанню музикантів вдалося продовжити свій репертуар «вглиб» і «вшир».

ПІСНІ ПРО КОХАННЯ НІМЕЦЬКИХ КОМПОЗИТОРІВ-РОМАНТИКІВ В УКРАЇНСЬКОМУ ЗВУЧАННІ

Під час виступу в Дрогобицькому педагогічному університеті ім. І. Франка.
Зліва направо: Ярослава Матюха, Олександра Німілович, Уляна Молчко, Лілія Коструба, Марфа Шумкова, Василь Понайда, Юрій Трицецький

Йоганес Брамс у своїх циклах («Пісні кохання») використав вальс – танець, що мав у XIX сторіччі і пізніше виняткове поширення у світі. Його не минав у музиці чи не кожен європейський композитор. Але інша сторона – вокальна музика (сольна чи ансамблева) – мала попередників. Й. Брамс продовжив традицію свого видатного попередника Роберта Шумана, який дав світові чудові зразки не тільки фортепіанної чи симфонічної, а й вокальної музики. Тому й логічним було звернення учасників львівсько-дрогобицького ансамблю під керівництвом професора Я. Матюхи до творчості Р. Шумана: були мистецьки опрацьовані його «Іспанські пісні кохання» (тв. 138, 1849) на тексти німецького поета Еммануїла Гейбеля (1815–1884). Видані ж вони були після смерті композитора.

Романтизм у мистецтві неосяжна – тема, що не зникає із зацікавленень сучасників. Музика має неповторні зразки і це підтверджується її постійною присутністю в репертуарі музикантів. Зрозуміло, це стосується не лише музичного втілення на концертних естрадах, а й музикологічного, філософського осмислення

Генріх Гофман

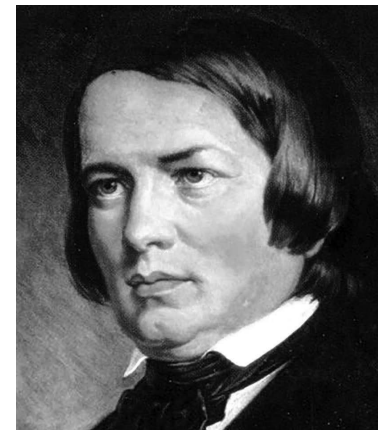
цього феномену. Відомий польський музиколог-філософ сучасності Богдан Поцей стверджує, що духовність романтизму є такою ж поетичною як і музичною: «Правдою є те, що романтизм народився з поезії. Але правдою також є, що він народився з духа музики». Закономірно, що у вокальному жанрі – сольній чи ансамблевої пісні – відбувається своєрідний симбіоз романтизму і важко виділити пріоритети: «В музиці епохи романтизму існують чудово розвинені, багатющі «слова», ідіоми, вишукані експресії, нюанси значень, мова кохання» (виділення – В. Г.)

Liebeslied – піднесені елегії, любовні пісні – улюблений жанр композиторів-романтиків. Зрештою, цей цикл Р. Шумана був своєрідним продовженням циклу пісень «Іспанський лідершпіль» («Spanische Liederspiel»), написаного того ж 1849 року. Цикл «Spanische Liebeslieder» («Іспанські пісні кохання») складається із десяти творів для сопрано, альти, тенора і баса із чотириручним фортепіанним супроводом. Як зазначалося, вокальні цикли в спадщині Р. Шумана, поряд із фортепіанними композиціями відіграли значну роль. В пізніх «іспанських» циклах композитор дещо вийшов поза межі вокального циклу і в ньому є два дуети і квартет. Крім того цілісності сприяють інструментальні розділи: №1 «Вступ» («Vorspiel») і №6 «Інтермеццо» («Народний танець»). Якщо перша частина («Вступ») завдяки характеру болеро додає національної барви, то «Інтермеццо» яскраво продовжує виразові якості фортепіанних досягнень «Новелет», «Карнавалу» тощо.

У вокальній творчості Р. Шумана, як уважають дослідники, присутні різні типи пісенного викладу та «різні типи взаємодії між парті-

ями – вокальної та фортепіанної і від цілковитого узгодження мелодичної лінії до повного розмежування» (А. Хвілек). Мелодика має різноманітний характер, хоч домінує декламаційність. Р. Шуман уникає ілюстраційної поверхневості, прагне повного єднання музичної і вербальної верств композиції. Це, на його думку і стало, мабуть, неперевершеним зразком для наступників – того ж Й. Брамса, але не тільки його.

В історії музичної культури, навіть у високоцивілізованих країнах трапляються дивні і незрозумілі випадки. Інколи плідний і талановитий композитор, що за життя користувався широкою популярністю, після відходу у вічність, забувається і надовго зникає з музично-концертного життя. Причин для подібного явища, зокрема, далеких від мистец-

Роберт Шуман

тва, у бурхливому XX сторіччі виникало чимало. Власне така доля спіткала німецького композитора і педагога Генріха Карла Йогана Гофмана (1842–1902). Це про нього висловився відомий німецький музиколог Г. Ріман, як про «одного з найвидатніших сучасних німецьких композиторів» («Musik-Lexikon»). Г. К. Й. Гофман, отримавши чудову музичну освіту в Берліні під керівництвом відомих музикантів, певний час займався викладанням музики, згодом зайнявся виключно композицією. У 1882 році Г. Гофман стає членом Королівської академії мистецтв, а у 1898 році – членом академічного сенату. Вже від перших творів – «Угорської сюїти» і «Frithjot Symfonie» його супроводжують успіхи. Творчість Гофмана відзначається багатоманітністю з жанрового боку. Це – твори для фортепіано в 4 руки «Italienische Liebesnovelle» («Італійська новела кохання»), «Liebesfrühling»; «Кантата» ор. 64 для контральто-соло, хору і оркестру; пісні для міша-

ного і чоловічого хору, фортепіанні твори, романси, дуети, віолончельний концерт. В оперному жанрі Генріх Гофман дебютував своїм «Cartouche» (1869), після якого з'явилися: «Der Matador» (1872), «Annchen von Tharau» (1878), «Wilhelm von Oranien» (1882) і «Donna Diana» (1886).

Цьогоріч «романтичне» весняне турне вицезгаданого ансамблю у складі солістів Львівської філармонії ім. С. Людкевича, заслужених артистів України Лілії Коструби (сопрано) і Василя Понайди (тенор), солістів Львівського Національного театру опери і балету ім. С. Крушельницької Марфи Шумкової (меццо-сопрано) і Юрія Трицецького (бас), фортепіанного дуету доцентів Інституту музичного мистецтва ДДПУ ім. І. Франка Уляни Молчко та Олександри Німілович було успішно здійснене. Квартети Р. Шумана і Г. Гофмана пролунали у Львові, Дрогобичі, Стрию, Тернополі, Івано-Франківську. Досвідчені слухачі розуміють, що блискучому у мистецькому втіленні виконанню передують послідовна, цілеспрямована робота, в якій не бракує багаторазового шліфування тих чи інших фрагментів, дискусій у досягненні досконалості. Втім, усе вдалося. Твори німецьких композиторів виконувалися німецькою мовою. Для розуміння змісту професор Я. Матюха зачитувала українській переклади текстів у вичерпному переспіві Оксани Охрім (один із фрагментів фігурує в епіграфі). Крім того, Я. Матюха розповідала про «пікантні» подробиці пошуку необхідних нот циклів Р. Шумана «Spanische Liebeslieder» (які передав зі США бібліограф Р. Савицький-мол.) і Г. Гофмана «Minnespiel»: виявилось, що вони відсутні в нотозбірниках Львова, а допоміг о. Ю. Авакумов з Німеччини, саме там він відшукав цикл Г. Гофмана і переслав до Львова.

Чудовий успіх львівсько-дрогобицького ансамблю чекає продовження. Вилітаючи у неординарні «гастролі» містами – музичними центрами Західної України, – не лише проявив високу майстерність співаків та фортепіанного дуету, але й підтвердив думку одного із стовпів романтизму Новалиса, що «світ повинен зрозумітиватися. Таким чином віднайдемо первинний сенс».

Володимир ГРАБОВСЬКИЙ,
музикознавець, голова Дрогобицької
організації Національної спілки
композиторів України, викладач
Дрогобицького музичного коледжу
імені Василя Барвінського

Пронурок (*Cinclus cinclus*) недалеко від гнізда на північних схилах гірського масиву Полонина Боржава. Фото Олексія Карпенка

Газета «Культура і життя» – інформаційний партнер 5-го ювілейного фотоконкурсу «Вікі любить Землю» з приємністю представляє найкращі фото природоохоронних територій України.

ВІКІ ЛЮБИТЬ ЗЕМЛЮ: НАЙКРАЩІ ФОТО ПРИРОДООХОРОННИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

Як саме розподілилися призиви місця серед світлин-переможців організатори конкурсу повідомлять на церемонії нагородження у вересні.

Нагадаємо, «Вікі любить Землю» (Wiki Loves Earth) уперше проведений 2013 року в Україні. У 2014 році проект став міжнародним, у ньому взяло участь 15 країн. 2017 року фотоконкурс у травні-червні проводився у 36 країнах (на-

ціональні етапи) та вдруге в 120 країнах у межах спеціального фотоконкурсу «Вікі любить Землю: біосферні заповідники», який проходив за підтримки ЮНЕСКО.

Учасники WLE 2017 завантажили понад 133 тисячі світлин. Найбільше – з Індії (28968).

В Україні п'ятий конкурс став рекордним за кількістю фото. З 1 до 31 травня 357 учасників завантажили 15202 світлин. Учасники побачили та зафіксували 1866 об'єктів природно-заповідного фонду.

А тим часом 1 вересня стартує ще один організований вікіспільнотою фотоконкурс, про який наша газета писала неодноразово, – «Вікі любить пам'ятки». Його учасники фотографують історичні пам'ятки і об'єкти культурної спадщини і завантажують їх на Вікісховище.

Євген БУКЕТ

Заповідник «Крейдова флора» відділення Українського степового природного заповідника НАН України, Донецька область. Фото Дмитра Балховітіна

Ботанічний заказник «Конвалія». Дубовецьке лісництво, Коростишівський район, Житомирської області. Фото Олександра Чорного

Рожеві пелікани (*Pelecanus onocrotalus*) в Національному природному парку «Тузловські лимани». Фото Сергія Рижкова

Весняна гроза на Кам'яній Могилі. Фото Анатолія Волкова

Джарилгацький національний природний парк. Фото Вадима Яника

Газета «Культура і життя» презентована в Монреалі (Канада) під час щорічної міжнародної конференції Wikimania 2017, що проходила 11–13 серпня. Впродовж поточного року ми писали про чудові проекти, які реалізуються спільнотою редакторів української Вікіпедії – «Вікі любить Землю» та «Світова музична класика – українською». Також цього року наша газета стала першим в Україні періодичним друкованим виданням, яке виходить на умовах ліцензії Creative Commons. Про все це, дякуючи адміністратору української Вікіпедії Вікторові Семенюку, тепер знають вікіпедисти з багатьох країн світу

